

Health~Holland

SHARED CHALLENGES, SMART SOLUTIONS

Jaarrapportage TKI-LSH 2021

We stimulate, facilitate and finance Public-Private Partnerships to realise the societal, economic and scientific opportunities in Health & Care.

health-holland.com

Health~Holland | Topsector Life Sciences & Health
Wilhelmina van Pruisenweg 104, 2595 AN, Den Haag | Nederland
+31 (0)70 205 1400 | www.health-holland.com

Inhoudsopgave

I. Introductie.....	2
II. Organisatie	4
III. Doelstellingen van Topsector LSH.....	5
IV. Governance Topsector LSH.....	16
V. Valorisatie en kennisdeling	17
VI. Internationalisering.....	22
VII. Communicatie	24
VIII. Human Capital Agenda LSH 2021	29
IX. Financieel overzicht.....	32
X. Risico's en risicomanagement.....	33
XI. Vooruitblik 2022.....	35
A. Balans na resultaatbestemming.....	37
B. Staat van baten en lasten.	38
C. Kasstroomoverzicht.....	40
D. Algemene toelichting.	41
E. Toelichting op de balans.....	45
F. Toelichting op de staat van baten en lasten.....	56
Overige gegevens.	64
- Onafhankelijk accountantsverslag	

Bijlage

- Totaaloverzicht TKI-toeslag en PPS-toeslag projecten

I. Introductie

Terugblik

Ten tijde van het opstellen van deze rapportage (begin 2022) lijkt de coronapandemie over haar hoogtepunt heen en is voor de wereldwijde Life Sciences & Health sector de grote vraag hoe wij een dergelijk ontwrichtend fenomeen in de toekomst kunnen vermijden.

Ook in 2021 werkte ons hele team nog grotendeels vanuit huis en vooral rondom de zomerperiode konden er weer meer externe activiteiten worden georganiseerd en bijgewoond. Alle reguliere activiteiten zijn tijdens de verschillende lockdown periodes gecontinueerd en veelal geïntensiveerd. Denk hierbij aan het grondslagproces voor het genereren van PPS toeslag, die na een beperkte daling in 2021 de weg weer omhoog heeft gevonden.

Missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid

Ondanks de grote aandacht van de ministeries (met name VWS) voor de pandemie blijft het *Missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid* zeer actueel. De afname van de ziektelast als gevolg van een ongezonde leefstijl (missie I) toont haar actualiteit ook gedurende de pandemie. De afgelopen periode is vast komen te staan dat mensen met een ongezonde leefstijl en corona, minder goede kansen hebben op herstel, wanneer opgenomen op de Intensive Care.

Daarnaast is de aandacht gericht op het bevorderen van de samenwerking binnen de *quadrupel helix* en krachtenbundeling om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Meer en meer komt de focus hierbij te liggen op de hieruit voortvloeiende economische kansen, technologische en sociale innovatie.

Nationaal Groeifonds

Onze bemoeienissen als Topteam en als TKI-Bureau betreffen alle LSH/MT G&Z gerelateerde NGF-proposities, die van APOLLO *NL* in het bijzonder, inclusief overigens de NXTGEN HIGHTECH- en de Levenslang ontwikkelen NGF-propositie. Helaas heeft de indiening van APOLLO *NL* nog niet het gewenste resultaat opgeleverd, echter voorbereidingen voor een hernieuwde indiening zijn in voorbereiding.

Maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg

Het ministerie van VWS heeft voor het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg (MT G&Z) vijf missies opgesteld; een centrale missie en vier onderliggende missies. Topsector LSH heeft een duale rol binnen dit maatschappelijk thema als KIC-partner en coördinator van de uitvoering. Binnen het maatschappelijk thema acteert het Topteam LSH in nauwe samenwerking met het TKI-bureau als facilitator van activiteiten en verbinder van andere KIC-partners op missie-gerelateerde onderwerpen. Het Boegbeeld LSH is de voorzitter van het Themateam (strategisch-bestuurlijk) en de TKI-directeur is de voorzitter van het Kernteam (tactisch-operationeel).

2021 is een jaar geweest waarin volop is ingezet op implementatie van de gezondheid en zorg-missies. Daarnaast zijn er intensieve contacten tussen de verschillende KIC-partners, en wordt inmiddels gezamenlijk geprogrammeerd en gefinancierd op missie-gerelateerde programma's. Onderstaand overzicht geeft een bondige opsomming van de bereikte resultaten in 2021:

- Jaarplan 2021 +/- 80% van de gezamenlijk met de MT G&Z-governance vastgestelde voornemens behaald
- Voortgang implementatie/dissemintatie MT G&Z-strategie
 - Governance voortgang Thema- en Kernteam, installatie en start vijf Missieteams
 - Transitiecoalitie HC
 - Oplevering Transitieagenda HC MT G&Z

- Collectieve calls
- Toekomstbeelden 2030 missie I-IV ontwikkeld en tevens voor de centrale missie
- Groeiende samenwerking KIC-partners op missie-specifieke onderwerpen als Voeding, Leefomgeving, Dementie en Mentale Gezondheid en juiste zorg op de juiste plek (VWS-Missie II)

Naast de rollen binnen het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg is Topsector LSH ook vertegenwoordigd in de governance van de KIA Landbouw, Water & Voedsel, KIA Sleuteltechnologieën en -Methodologieën en KIA Maatschappelijk Verdienvermogen. Daarnaast is vanuit het TKI betrokkenheid bij het MT Veiligheid en TKI Bouw in oprichting.

Economische kansen van het Missiegedreven innovatiebeleid

In 2019 vestigde het Europees Medicijn Agentschap (EMA) zich in Nederland, een fantastisch feit waar we trots op zijn. Wat kan de komst van het EMA voor onze Life Sciences & Health (LSH) sector en in bredere economische zin voor Nederland betekenen? Hiertoe is het Actieprogramma 'Nieuwe kansen voor topsector Life Sciences & Health' ontwikkeld met en door het veld. Van academie tot bedrijfsleven, alle partijen in de regionale LSH-clusters in Nederland hebben in het afgelopen jaar zich enorm ingespannen om mede vorm te geven aan dit Actieprogramma o.l.v. Clémence Ross-van Dorp. Velen hebben meegedacht en gesproken over wat er nodig is om Nederland stevig aan de wereldtop te positioneren.

Het MKB-overleg (Topsector en branches) is in 2021 opnieuw vormgegeven met de MKB-vertegenwoordigers Hans Schikan en Len de Jong. Het bereiken en betrekken van het innovatieve MKB blijft een belangrijk speerpunt juist omdat daar vele innovaties hun oorsprong vinden. Ondanks Corona heeft Health-Holland vele netwerkbijeenkomsten mogen ondersteunen om zodoende de contacten tussen Mkb'ers te bevorderen. Ook is gewerkt aan de in 2022 te lanceren speciale R&D – PPS subsidie voor het MKB, waarbij beter gebruik gemaakt kan worden van de PPS regeling door het Innovatieve MKB. De aanleiding hiertoe was de evaluatie van de PPS regeling in 2021, waarbij extra aandacht voor het MKB een van de uitkomsten was.

FAST

De ministeries van VWS en EZK hebben in 2021 een start gemaakt met de oprichting van 'Future Affordable Sustainable Therapies' (FAST). FAST is een initiatief dat overzicht gaat bieden op het gehele veld van therapieontwikkeling - van (academische) kennisontwikkeling tot en met de ontwikkeling van het eindproduct door bedrijven - waarin wegwijs wordt gemaakt wie op welke terreinen beschikt over kennis, infrastructuur en financieringsmogelijkheden. Publieke middelen kunnen zo gericht en in betere samenhang met initiatieven uit het bedrijfsleven ingezet worden, waardoor innovatie én betaalbaarheid van therapieën hand in hand kunnen gaan met ondernemerschap. Nederland heeft de potentie om op dit gebied toonaangevend te zijn. Er is besloten tot het opstarten van de FAST-organisatie waarin de verdere processen worden uitgewerkt met een beperkt budget. In de opstartfase wil de FAST-organisatie bezien hoe zij de wegwijsfunctie gaan organiseren, knelpunten in de regelgeving verzamelen en beginnen met het uitwerken van processen hoe samen met partnerorganisaties zoals ZonMw, Health~Holland, Invest-NL en RVO de samenhang tussen de financiële stromen en daarmee financiering door de ontwikkelketen heen georganiseerd kan worden.

II. Organisatie

Terugblikkend op het jaar 2021 zijn er weer een groot aantal resultaten door het Health-Holland team ten behoeve van de Topsector LSH gerealiseerd, middels de subsidie voor Programma Ondersteunende activiteiten (POA). Begin 2021 is qua bezetting van het TKI-bureau een inhaalslag gemaakt door het invullen van diverse openstaande vacatures. Ook in de loop van 2021 zet de groei van het TKI-bureau, Health-Holland door.

Het Health~Holland team informeert de sector virtueel en fysiek op tal van bijeenkomsten en seminars en voert de programma ondersteunende activiteiten vanuit haar kantoor in Den Haag uit. Ook vindt hier de ondersteuning en secretariaatsfunctie van de LSH en thema Gezondheid en Zorg governance plaats en dient Health~Holland als servicecentrum voor publiek-private partijen, waaronder het MKB en de regio's.

Het PPS team binnen Health-Holland houdt zich bezig met de coördinatie en inzet/besteding van de PPS middelen die gegeneerd zijn. Hiertoe worden door het jaar heen vele activiteiten ontplooid. Eind 2021 is van de tot en met 2020 door RVO aan LSH beschikte PPS Programmatoeslag in miljoenen (€290.940.655) bijna 91% (€264.626.397) uitgeput/toegekend (nog niet altijd betaald) aan PPS projecten.

Inmiddels worden vanuit het bureau rond de 700 innovatieve projecten (R&D waarde ± €900 miljoen) inhoudelijk (regeling technisch) gefaciliteerd en wordt tevens het gehele administratieve proces, de beoordeling en monitoring van deze mede door de Topsector LSH gefinancierde projecten uitgevoerd. Naast PPS-ondersteuning, programmamanagement, Human Capital coördinatie, Internationalisering en valorisatie en marktcreatie, draagt het bureau zorg voor alle operationele zaken zoals financiën, HRM, IT, communicatie en het onderhouden van contacten met uiteenlopende stakeholders.

Afb. 1. Health-Holland team.

In 2021 is het team versterkt met vijf nieuwe medewerkers ten behoeve van PPS-ondersteuning, programmamanagement, internationalisering, human capital, rapportage en verwerking en telt per ultimo 2021 - 25.0 fte vast – 2.0 fte inhuur.

III. Doelstellingen van Topsector LSH

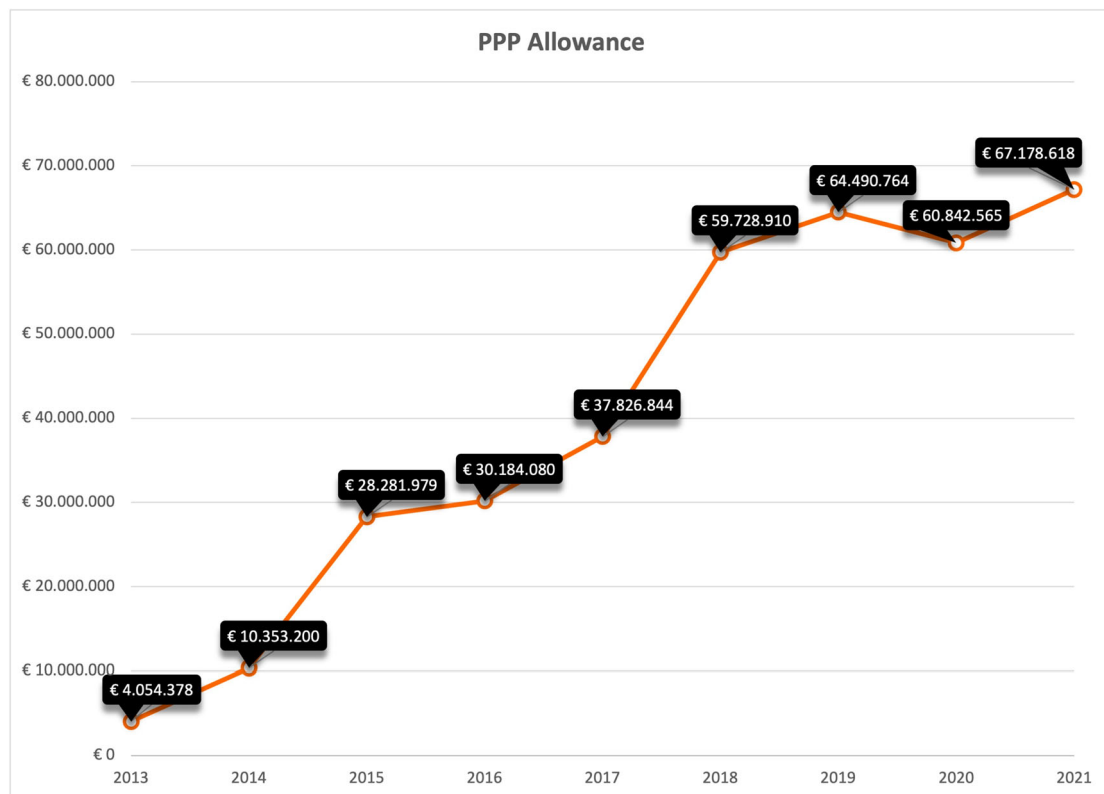
Op hoofdlijnen zijn de doelstellingen uit de periode 2014 – 2019 ook in 2021 nog steeds van kracht en zullen dat ook in 2022 blijven.

- Het **stimuleren** van publieke en private partijen om samen te werken.
- Het **faciliteren** van PPS-en bij de totstandkoming, de wijze van samenwerken en bij de uitvoering van hun activiteiten.
- Het **integreren** van sector brede en cross sector *'enabling activities'*.

Bij alle uitgevoerde activiteiten blijven de economische kansen die het (Missiegedreven) Topsectorenbeleid moet genereren ook voor LSH de hoofdfocus. In dit kader is het goed te constateren dat de in 2021 geïnventariseerde Grondslag een groei laat zien van 26% van de investeringen door het grote bedrijfsleven in de LSH-kennisinfrastructuur.

Daarnaast gaat veel aandacht uit naar de doelstellingen in het kader van het maatschappelijke thema Gezondheid en Zorg zoals eerder aangegeven met de resultaten zoals in de inleiding beschreven en sluiten naadloos aan op het TKI-programma.

De groei van de in te zetten PPS-toeslag is over 2021 heeft na een lichte daling de opgaande lijn weer te pakken.

Afb. 2. Ontwikkeling van PPS-toeslag van Topsector LSH over de jaren 2013-2021.

Inzet PPS-toeslag

In 2021 was er voor Health~Holland €67.178.618 aan PPS-toeslag beschikbaar om in te zetten in publiek-private samenwerkingsprojecten, Innovatieactiviteiten en Programma Ondersteunende Activiteiten. Health~Holland heeft ervoor gekozen om de gegenereerde PPS-toeslag grotendeels terug te laten vloeien naar de organisaties die grondslag hebben ingediend.

Tijdelijke reservering van PPS-toeslag

In 2021, is 24% van de gegenereerde PPS-toeslag via een reservering beschikbaar gesteld aan in totaal 37 partijen, zowel onderzoekorganisaties als private partijen. Middels een brief is iedere partij op de hoogte gesteld van het bedrag dat tijdelijk (ongeveer zes maanden) voor eenieder van hen is gereserveerd. Indien een partij aanspraak wil maken op de voor haar gereserveerde PPS-toeslag, dient zij via de Match Call procedure¹ een of meerdere aanvragen voor de gereserveerde PPS-toeslag in te dienen. In maart en oktober 2021 konden deze partijen aanvragen bij ons indienen. Een aanvraag bestaat uit een aanvraagformulier, budgetformulier, consortium agreement, letter(s) of commitment en een verklaring vanuit de desbetreffende organisatie dat er aanspraak gedaan mag worden op de gereserveerde PPS-toeslag.

Alle aanvragen zijn door meerdere deskundige en onafhankelijke evaluatiecommissieleden – al dan niet ondersteund door specifiek aangezochte (inter)nationale expertreferenten – beoordeeld op wetenschappelijke kwaliteit, haalbaarheid en relevantie. Daarnaast hebben medewerkers van het TKI-bureau getoetst of de aanvragen passend zijn binnen de kaders van de PPS-toeslagregeling. Tijdens de commissievergaderingen hebben de commissieleden per aanvraag een honorerings- of afwijzingsadvies gegeven aan het bestuur. Het bestuur heeft in alle gevallen het honoreringsadvies van de evaluatiecommissie opgevolgd en de PPS-toeslag officieel toegekend. De aanvragers zijn binnen 10 weken na de deadline per brief hiervan op de hoogte gesteld. Voor de deadlines van maart en oktober 2021 zijn er respectievelijk 32 en 19 aanvragen ingediend en respectievelijk 17 en 13 aanvragen gehonoreerd. Dit komt overeen met een slagingspercentage van 59%².

Samenstelling evaluatiecommissie

In 2021 bestond de evaluatiecommissie uit zeven externe leden en vier TKI-bureau medewerkers (zie tabel 1).

Naam	Affiliatie
Externe commissieleden	
Dr. Edvard Beem (voorzitter)	Gepensioneerd
Prof. dr. Eco de Geus	VUmc
Dr. Julie Nonnekens	Erasmus MC
Dr. Mark Mizee	Innovation Exchange Amsterdam (IXA)
Dr. Jildau Bouwman	TNO
Prof. dr. Hester den Ruijter	UMCU
Dr. Michel de Baar	MSD, Madam Therapeutics
Interne commissieleden	
Jochem Christiaansen, MSc (secretaris)	Health~Holland
Lisa Büller, MSc	Health~Holland
Anna Dirks, MSc	Health~Holland
Prof. dr. Nico van Meeteren	Health~Holland, Erasmus MC

Tabel 1. Leden evaluatiecommissie.

¹ www.health-holland.com/calls/tki-match

² Omdat de PPS-toeslagregeling steeds bekender wordt, zijn steeds meer organisaties genoodzaakt om een interne beoordelingsronde te houden alvorens de aanvragen worden ingediend via de Match Call procedure. Hierdoor ziet Health~Holland dat de toch al hoge kwaliteit van de aanvragen nog weer verder verhoogd wordt en het slagingspercentage relatief hoog is.

Evaluatiecommissie wijzigingen

In verband met de absentie van Dr. Mark Mizée in maart 2021 is hij eenmalig vervangen door Dr. Dilek Yusuf, Business Developer Amsterdam Neuroscience. Daarnaast is de evaluatiecommissie voor deze ronde uitgebreid met eenmalig commissielid Roel Bulthuis, Managing Director INKEF Capital.

Naar aanleiding van de positieve ervaringen met eenmalig commissielid Michel de Baar en de behoefte aan een extra commissielid, is hij in juli 2021 toegetreden tot de evaluatiecommissie voor een periode van drie jaar.

Vanwege de uitbreiding van het monitoringsbeleid (zie pagina 13) en de hoge werklast van de beoordelingen door de commissieleden, heeft het TKI-bureau in overleg met het bestuur de evaluatiecommissie per oktober 2021 uitgebreid met de volgende vier eenmalige commissieleden: Prof. dr. Jolanda de Vries, Prof. dr. Stef Kremers, Dr. Lars Ridder en Stéfan Ellenbroek MSc. Na positieve ervaring met deze eenmalige commissieleden zullen Jolanda de Vries, Stef Kremers en Stéfan Ellenbroek per januari 2022 toetreden tot de evaluatiecommissie voor een periode van drie jaar.

Vanaf januari 2022 zal commissielid Prof. dr. Nico van Meeteren aftreden.

Externe referenten

In totaal zijn in 2021 15 externe (inter)nationale referenten gevraagd om 11 aanvragen mede te beoordelen. Het gaat hierbij om grote, strategische projecten, zogenaamde publiek-private partnerschappen (PPP's; zie pagina 11). De evaluaties van deze referenten zijn evenredig meegenomen en gewogen in het advies van de commissie dat aan het TKI-bestuur is voorgelegd.

Toekenning van PPS-toeslag

In 2021 is 46% van de gegenereerde PPS-toeslag middels een toekenning beschikbaar gesteld aan het UMCG, TNO, AMC, Erasmus MC, VUmc, LUMC, UMCU, Universiteit Maastricht, Radboudumc en ACTA. Deze partijen ontvangen van Health~Holland een toekenning omdat zij in het verleden hebben bewezen kwalitatief goede projecten aan te leveren welke passend zijn binnen de PPS-toeslagregeling en de Kennis- en Innovatieagenda Gezondheid & Zorg. De voordelen van het ontvangen van een toekenning ten opzichte van een reservering zijn:

- Partijen kunnen zelf bepalen op welke wijze en aan welke projecten de PPS-toeslag wordt toegekend;
- Partijen kunnen zelf de eigen deadlines bepalen;
- Partijen hebben de gelegenheid om de PPS-toeslag binnen een tijdsbestek van ongeveer vijf jaar in te zetten. Partijen die een reservering krijgen, dienen de PPS-toeslag binnen zes maanden bij ons aan te vragen. Doen partijen dat niet of worden er een aantal aanvragen afgewezen, dan vervalt (een deel van) de reservering en komt de toeslag vrij voor andere samenwerkingsprojecten.

Kortom, bij een toekenning van PPS-toeslag is de regie volledig in handen van de partijen zelf zolang deze zich conformeren aan de geldende wet- en regelgeving en akkoord krijgen op de globale plannen voorgelegd aan ons bestuur.

De meeste partijen die een toekenning hebben gekregen, hebben in 2021 een interne call georganiseerd waarbij gebruik is gemaakt van de formulieren die Health~Holland via de website beschikbaar stelt. Sinds 2021 kiezen steeds meer partijen ervoor om een deel van hun PPS-toeslag te beschikbaar te stellen voor strategische PPP's (zie pagina 12). Deze PPP's kunnen hun projectvoorstellen via de deadlines van de Match Call van Health~Holland indienen. Daarnaast heeft het UMCU er in 2021 voor gekozen om de aan hen toegekende PPS-toeslag, vanuit strategisch oogpunt, volledig in te zetten op de thema's *Artificial Intelligence en Data science*.

Dit is voor het eerst dat een toekenningspartij de PPS-toeslag op een specifiek onderwerp inzet. Het TKI-bureau blijft in nauw contact met het UMCU over het verloop ervan. Indien gewenst, hebben partijen hierbij (intensieve) begeleiding gekregen vanuit het TKI-bureau. In 2021 hebben Lisa Büller en Jolande Zijlstra deze begeleiding voor hun rekening genomen.

PPS-toeslag in strategische projecten en thematische calls

In 2021 is 11% van de gegenereerde PPS-toeslag beschikbaar gesteld voor strategische samenwerkingsprojecten van PPP's en thematische calls. Voorbeelden van samenwerkingsprojecten die in 2021 PPS-toeslag uit het strategische budget hebben ontvangen zijn AMR Global en ORANGEHealth. Daarnaast hebben een aantal PPP's van het bestuur een reservering van PPS-toeslag ontvangen om via de Match Call een projectaanvraag in te dienen. Voor details over deze PPP's en een toelichting op de procedure 'Reservering PPS-toeslag voor PPP's' zie respectievelijk pagina 11 en pagina 12 van deze rapportage.

Daarnaast zijn er in 2021 een aantal thematische calls door het TKI-bureau gerealiseerd of gecontinueerd. Voorbeelden hiervan zijn: Health~Holland International (HHINT) Kickstarter programma, EUREKA eHealth call i.s.m. Zwitserland, EUREKA Cell Based Technologies i.s.m. Vlaanderen, Citizen Science voor Gezondheid en Zorg, KIA Landbouw, Water, Voedsel en KIA Gezondheid & Zorg cross over call samen met Topsector Agri & Food (A&F), Topsector Water & Maritiem en Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen (T&U) en het COVID-19 Spoedaanvragen Programma.

HHINT Kickstarter programma

Health-Holland wil internationale, publiek-private samenwerking stimuleren. Voor samenwerking op het gebied van R&D in Europees verband zijn financieringsinstrumenten beschikbaar. Voor samenwerking op het gebied van R&D buiten Europa zijn de mogelijkheden beperkter. Om de eerste stappen tot wereldwijde R&D-samenwerking met partijen te vergemakkelijken, heeft Health~Holland het programma 'Health~Holland Internationale (HHINT) Kickstarter voor publiek-private samenwerking' opgezet. Met dit programma worden ondernemingen en erkende kennisinstellingen uitgenodigd om PPS-toeslag aan te vragen om een vliegende start te kunnen maken op het gebied van R&D en daarmee een langdurige internationale publiek-private samenwerking te creëren. De PPS-toeslag dient als een eerste aanjager op het gebied van internationale R&D samenwerking tussen de partijen. In 2021 zijn er, hoewel er interesse leek te zijn, geen aanvragen ontvangen. De projecten mogen een maximale duur van 18 maanden hebben en er kan maximaal €120.000 aan PPS-toeslag per aanvraag worden toegekend. Deze call zal in het voorjaar van 2022 opnieuw worden opengesteld.

EUREKA calls

In het kader van het EUREKA-programma heeft Health~Holland in samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) twee calls gelanceerd in 2021.

- EUREKA eHealth call met Zwitserland
In februari 2021 hebben Health~Holland en RVO hebben in samenwerking met het Zwitserse innovatiebureau Innosuisse de eHealth EUREKA call gepubliceerd. Deze call richtte zich op het stimuleren van applicatie-gedreven onderzoek en ontwikkeling van technologieën en innovaties die kinderen en jongvolwassenen in hun school- en leefomgeving inzicht geven in hun eigen gezondheid en dagelijks functioneren. Health~Holland en Innosuisse hebben voor deze call beiden €1 miljoen subsidie beschikbaar gesteld. De call heeft geresulteerd in honorering van het project '[Data-driven blended care solution with virtual buddy for child health](#)', een samenwerking tussen TNO, LUMC, TU Delft, Bern University of Applied Sciences, het IDIAP onderzoeksinstituut en de volgende Nederlandse en Zwitserse bedrijven: Topicus, MedVision 360 B.V., Interactive Robotics B.V., XpertHealth, Eyeware Tech SA, Therapieland.

- EUREKA Cell-Based Technologies call met Vlaanderen
Binnen de context van de memorandum of understanding (MoU) tussen Vlaanderen en Nederland is in november 2021 door Health~Holland, RVO en het Vlaamse Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) de Cell-Based Technologies call gepubliceerd. Deze call richt zich op het promoten van bilaterale publiek-private samenwerkingen op het gebied van Cell-Based Technologies, waaronder cel- en genterapie, humane ziektemodellen en tissue engineered producten. De deadline voor het indienen van aanvragen is 2 mei 2022.

Citizen Science voor Gezondheid en Zorg

In februari 2021 is samen met ZonMw de call 'Citizen Science voor Gezondheid en Zorg' (CS4GZ) gepubliceerd. De focus van deze call lag op onderzoek en innovatie op het gebied van de eigen gezondheid en zorg, op initiatief van burgers die samenwerken met onderzoekers, (zorg) professionals, ondernemers en (waar relevant) de overheid. Het doel van deze call was het realiseren van creatieve, innovatieve en vooral ook duurzame oplossingen aan de hand van Citizen Science voor het Maatschappelijk Thema Gezondheid en Zorg. Het programma CS4GZ draagt op deze manier bij aan de transitie naar zelf- en samenmanagement van gezondheid en het 'meedoen' en 'ertoe doen' in de samenleving. Binnen deze call heeft Health~Holland ongeveer €2 miljoen PPS-toeslag beschikbaar gesteld en is ZonMw verantwoordelijk voor het programmasecretariaat, inclusief de beoordeling en monitoring van de projecten. Binnen dit programma zijn 36 projectideeën ingediend, waarvan 12 een volledige aanvraag hebben ingediend. Hiervan zijn uiteindelijk tien projecten voorwaardelijk gehonoreerd.

KIA Landbouw, Water, Voedsel en KIA Gezondheid en Zorg cross over

Health~Holland kan een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van de doelstellingen zoals geformuleerd in de KIA Landbouw, Water en Voedsel en vice versa, voornamelijk op het terrein van gezondheid en preventie. Het doel van deze cross over is het stimuleren van samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven en organisaties verbonden aan de Topsectoren A&F, T&U en LSH.

PPS-projectideeën voor de cross over konden ingediend worden op de doelstellingen geformuleerd in de KIA LWV MMIP D2 (Consumentengedrag voor gezonde en duurzame keuzes; Rol en effectiviteit van voedsel en voedingsmaatregelen in preventie en curatie van (chronische) ziektes; Ontwikkelen van 'voeding op maat' en De Groene Agenda). Ook werd de mogelijkheid geboden om projectideeën gerelateerd aan het initiatief 'Urgentie op Preventie zetten' in te dienen.

In totaal zijn er acht PPS-projectideeën (deadline 16 mei 2021) door Health~Holland geselecteerd die een volledig PPS-voorstel mochten indienen, inclusief Health~Holland addendum met vragen over de relevantie en passendheid bij de KIA Gezondheid & Zorg. Deze projectideeën scoorden minimaal goed bij de programmateams en waren passend bij een of beide hierboven genoemde MMIP D2 onderdelen. Uiteindelijk hebben vijf projecten een volledig PPS-voorstel inclusief Health~Holland addendum ingediend, waarvan er vier voorwaardelijk zijn gehonoreerd. De toegekende PPS-toeslag bedraagt ruim €2.3 miljoen en de private cofinanciering ruim €2 miljoen (waarvan 52% in cash).

Illustratieprojecten voor de transitie van gezondheid en zorg

Eén van de implementatie-instrumenten uit de KIA Gezondheid & Zorg is het illustratieproject: een project dat illustreert dat men de MT G&Z-missies reeds realiseert en daarnaast laat zien hoe dat gebeurt. Met de illustratieprojecten moet nadrukkelijk de grootste en meest uitdagende missie bereikt worden: het met 30% terugdringen van de gezondheidsverschillen tussen de laagste en hoogste sociaaleconomische groepen in 2040. In juli 2021 heeft Health~Holland de illustratieprojecten call gepubliceerd om deze projecten te vinden en te financieren met PPS-toeslag. Hier is uiteindelijk één projectidee op ingediend.

Helaas was het voorstel te prematuur en heeft het bestuur besloten om het projectidee niet verder te laten uitwerken door de aanvragers. In samenspraak met de andere KIC-partners zal Health~Holland in 2022 een alternatieve aanpak voor de illustratieprojecten uitwerken welke beter aansluit bij de behoeften vanuit het veld. Deze gang van zaken benadrukt nog weer de complexiteit en weerbarstigheid van de Centrale VWS-missie, in het bijzonder de “-30” component.

COVID-19 spoedaanvragen programma

Naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19, heeft Health~Holland snel gehandeld in het opzetten van een COVID-19 spoedaanvragen programma. Eind maart 2020 werd deze call opengesteld en konden publiek-private projectvoorstellen worden ingediend. In totaal zijn er binnen dit programma 22 projecten gehonoreerd (ongeveer 62%) voor een totaal van €10,8 miljoen PPS-toeslag en een totale private investering van €4,9 miljoen. Van deze 22 projecten zijn er inmiddels zeven afgerond, waarvan vijf in het jaar 2021. Naar aanleiding van veelbelovende eindresultaten heeft een van deze projecten in 2021 vervolfinanciering van Health~Holland ontvangen.

De Samenwerkende Gezondheidsfondsen

De PPS-regeling is een substantiële stimulans geweest voor gezondheidsfondsen om middelen te bundelen en gefocust samenwerkingen aan te gaan ten behoeve van publiek-privaat ziekte/aandoening overstijgend onderzoek en innovatie. Zodoende draagt het ook bij aan de collectieve doelstellingen vanuit de SGF zoals "De gezonde generatie 2040" dat opgenomen is in het Coalitie-/Regeerakkoord van Rutte IV. De regeling heeft de afgelopen jaren bijgedragen aan de versnelling van nieuwe, grote samenwerkingen tussen gezondheidsfondsen, het bedrijfsleven, kennisinstellingen de overheid en patiënten. Door de nauwe samenwerking met de SGF beoogt Health~Holland PPS-toeslag optimaal te benutten om zodoende toepassingsgerichte innovaties zo snel mogelijk bij patiënten te brengen. Dit wordt gedaan o.a. door gezamenlijke thematische programma's zoals 'Immunologie' en 'Humane Meetmodellen' waarin samenwerking tussen onderzoeksorganisaties, bedrijven en gezondheidsfondsen te simuleren.

Totale toekenning PPS-toeslag aan SGF

Via zeven SGF-toekenningen (route 1) en acht SGF-reserveringen (route 2) is er in 2021 respectievelijk €11.740.500 en €2.163.700 PPS-toeslag toegekend of gereserveerd. Dit komt neer op een totaal van €13.904.200, overeenkomstig met 22% van de totaal gegeneerde PPS-toeslag.

SGF-leden die een toekenning ontvangen (route 1), mogen zelf bepalen hoe de PPS-toeslag ingezet wordt mits zij zich conformeren aan de geldende wet- en regelgeving en akkoord krijgen op de globale plannen voorgelegd aan ons bestuur. Met de SGF-leden die ervoor hebben gekozen een reservering van PPS-toeslag te ontvangen (route 2) is de afspraak gemaakt dat zij zelf de wetenschappelijke inhoudelijke beoordeling doen van de PPS-toeslag aanvragen. Zodra er een positief oordeel door het desbetreffende fonds is afgegeven dient het fonds de aanvraag via de Health~Holland Match Call procedure in te dienen. Deze aanvraag zal echter niet meer door de Health~Holland evaluatiecommissie hoeven te worden beoordeeld. Wel zal een medewerker van het TKI-bureau toetsen of de aanvraag binnen de kaders van de PPS-toeslagregeling valt.

Fondsoverstijgende samenwerkingen

Immunologie

Een van de succesvolle samenwerkingen op fondsoverstijgend niveau zijn de immunologieprojecten uit de immunologie call 'Afweer uit Balans' uit 2018. Samen met Health~Holland zijn door de SGF alle Nederlandse UMC's en verschillende bedrijven bijeengebracht in drie onderzoeksconsortia. In deze immunologieprojecten worden grote stappen gemaakt in het ontrafelen van het afweersysteem.

De drie onderzoeksconsortia zijn in 2020 gestart met samenwerken binnen het publiek-private partnerschap ImmuneHealthXL. In 2021 heeft de onderlinge samenwerking binnen de PPP ImmuneHealthXL meer vorm gekregen. Omdat de drie individueel gehonoreerde projecten in 2022 aflopen, wordt er op dit moment geïnventariseerd wat de mogelijkheden zijn voor vervolgfianciering met PPS-toeslag aan ImmuneHealthXL.

Humane Meetmodellen

Vanwege succes van de call 'Humane Meetmodellen 1.0' waarin zeven projecten zijn gehonoreerd en momenteel lopen, is er een vervolg gekomen op deze call. In 2020 werd een tweede subsidieoproep voor Humane Meetmodellen opengesteld (Humane Meetmodellen 2.0), waarbij het onderzoek gericht moest zijn op de toepasbaarheid van de humane meetmodellen voor meerdere ziektebeelden, dan wel impact moet hebben ten behoeve van meerdere patiëntengroepen. Tevens was er binnen de call ruimte voor preventie- en toxiciteitsonderzoek.

Deze oproep is uitgezet door NWO – domein Toegepaste en Technische Wetenschappen (TTW) in samenwerking met de SGF, ZonMw en Health~Holland. Er is ruim €5 miljoen budget beschikbaar gesteld, waarvan €3,3 miljoen PPS-toeslag, voor deze call. In 2021 zijn zes projecten binnen de Humane Meetmodellen 2.0 call gehonoreerd. Deze projecten zijn in beheer bij NWO-TTW.

RegMed XB

Het project 'MyOwnResearch' uit de fondsoverstijgende samenwerking tussen de SGF en Health~Holland vanuit de Beter Gezond call uit 2017 is in 2020 gestopt. Met de overgebleven €1 miljoen aan PPS-toeslag is in 2021 een nieuw kortlopend project gefinancierd. De PPS-toeslag wordt ingezet door de PPP RegMed XB dat hiermee een onderzoek uitvoert op het gebied van immuunafstoting binnen de regeneratieve geneeskunde en weefselengineering.

Fondsoverstijgend programma 2021

Normaliter is er met de SGF-leden de afspraak dat zij 20% van hun gegenereerde PPS-toeslag ter beschikking stellen aan het fondsoverstijgende programma van de SGF. In 2021 is na bilateraal overleg besloten dat voor de PPS-toeslag toekenning Programma 2021 geen fondsoverstijgend programma zal plaatsvinden. De 20% PPS-toeslag werd daarom toegekend aan de individuele SGF-leden om zelf in te zetten in nieuwe publiek-private samenwerkingsprojecten.

Strategische publiek-private partnerschappen binnen gezondheid en zorg

Sinds de start van het Topsectorenbeleid in 2011 faciliteert Health-Holland strategische nationale publiek-private partnerschappen (PPP's). Met de start van het missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid op 1 januari 2020 profileren deze PPP's zich op één of meerdere gezondheid en zorg-missies. Strategische PPP's vormen zo de kern van de kennis- en innovatie-infrastructuur op dit maatschappelijk thema (zie: www.health-holland.com/2030/#p=23). De (technologische) innovatie binnen een PPP richt zich meer en meer op de context van de eindgebruiker (zorgprofessional, burger en/of patiënt) en samenwerking vanuit de *quadruple helix* – overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen én burger – is dan ook evident aanwezig in elke PPP.

De definitie van een strategische PPP luidt als volgt:

- Nationaal-georiënteerde, meerjarige, thematische en programmatische samenwerking tussen innovatief bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden, bij voorkeur inclusief eindgebruikers als professionals en/of burgers, in duurzaam geformaliseerd en gefinancierd partnerschap, gericht op het behalen van een collectief per PPP verkozen *moonshot*.

Op de partnership website staan 35 strategische PPP's vermeld: www.health-holland.com/public-private-partnerships. In 2021 hebben drie strategische PPP's PPS-toeslag via de Health~Holland Match Call procedure ontvangen: AMR-Global, ORANGEHealth en HERACLES.

Structurele begeleiding van PPP's

De *governance* van Topsector LSH zal – lettend op de maatschappelijke relevantie, wetenschappelijke kwaliteit en economische potentie, alsmede het potentieel tot nationale *inbedding* – deze initiatieven ondersteunen en begeleiden totdat ze zelfstandig kunnen opereren. De structurele, generieke begeleiding van de PPP's betreft onder meer adviserende gesprekken, verbinden met gezondheid en zorg-coalitiepartners en vier jaarlijkse informatie- en inspiratiebijeenkomsten. Sinds juni 2021 is hiervoor een PPP Community Manager, Twan Kerssens, aangesteld die verantwoordelijkheid draagt voor de coördinatie van deze generieke begeleiding. Bij enkele PPP's is er intensieve, specifiekere begeleiding middels deelname in de stuurgroep en het communicatieoverleg door medewerkers van het TKI-bureau en/of de LSH-*governance*. Daarnaast zijn er voor PPP's die PPS-toeslag ontvangen, binnen het TKI-bureau accounthouders aangesteld. Deze accounthouders bieden individuele begeleiding als het gaat om projectspecifieke zaken zoals financiering, voortgang en impact.

Een groeiend aantal PPP's ontvangt financiering vanuit:

1. De PPS-toeslagregeling: via een door het TKI-bestuur akkoord bevonden en na beoordeling van de evaluatiecommissie gehonoreerd samenwerkingsproject binnen het PPP-programma;
2. De netwerkactiviteiten-regeling voor matchmaking tussen publieke en private partijen ten behoeve van de opzet en consolidatie van publiek-private samenwerking op onderzoek en innovatie. Deze regeling is specifiek gericht op het betrekken van MKB partijen bij strategische PPP's.

Reservering PPS-toeslag voor PPP's

In 2019 is de Topsector LSH gestart met een procedure voor een 'reservering PPS-toeslag' om baanbrekende PPP's een eigen 'reservering' van PPS-toeslag te bieden. De PPP kan deze reservering van PPS-toeslag gebruiken om een eerste *Research & Development* (R&D) project te starten, een *kickstarter* project, of om een onderzoeksproject van een lopende PPP te ondersteunen. In 2021 is deze procedure gestandaardiseerd en verbeterd. Deze verbetering en standaardisering vond plaats op drie niveaus:

- Het proces van de aanvraag van de reservering
- De aanvraag van de gereserveerde PPS-toeslag via de Match Call
- De beoordelingsprocedure binnen de Match Call

Voor deze verschillende stappen zijn de processtappen en bijbehorende formulieren verbeterd en/of gestandaardiseerd om de aanvragers, de verwerkers en beoordelaars beter te informeren over het proces.

Via deze route hebben in 2021 meerdere PPP's een reservering van PPS-toeslag verkregen, waaronder 'PARamedisch Extra Large' (PAR-EL), PPP Gezondheid ertoe doen & meedoen en de PPP Nederland in beweging met data/AI, waarvoor zij in 2022 een Match Call aanvraag zullen indienen.

Box 1: PPP's in de spotlight (2021):

- Dutch CardioVascular Alliance (DCVA) lanceerde het programma Check@Home met als doel een routekaart en infrastructuur te ontwikkelen voor een toegankelijk en (kosten)effectief nationaal programma voor de vroege opsporing en behandeling van mensen met chronische ziekten.
- Health RI en RegMed XB ontvingen toekenningen uit het Nationaal Groeifonds. Health RI ontving een toekenning van €22 miljoen, met daarnaast een reservering van €47 miljoen. RegMed XB ontving een toekenning van €56 miljoen.
- Meerdere PPP's maakten gebruik van de netwerkactiviteitenregeling; Dutch CardioVascular Alliance (DCVA), LifeStyle4Health en de PPP Gezondheid organiseerden bijeenkomsten om innovatief bedrijfsleven aan te haken.
- Twee strategische PPP's vierden hun kick-off: ABOARD (mei) en P4O2 (maart).

Verantwoordingsverplichting

Alle projecten die via de Match Call, thematische calls en via SGF-route 2 PPS-toeslag toegekend hebben gekregen dienen gedurende de looptijd van het project meerdere malen verantwoording aan ons af te leggen. Hieronder is uiteengezet op welke wijze en wanneer er door de penvoerder verantwoording afgelegd dient te worden.

Stuurgroep bijeenkomst

Om de impact van de door Health~Holland gefinancierde projecten te vergroten, is in 2021 het monitoringsbeleid voor nieuw te starten projecten aangepast. Voor lopende projecten is deze aanpassing facultatief. In plaats van iedere zes maanden dient de stuurgroep van het samenwerkingsproject minimaal elke 12 maanden bijeen te komen om de voortgang van het project te bespreken. Halverwege en na afloop van het project zal naast een Health~Holland medewerker ook een lid van de evaluatiecommissie aansluiten bij de stuurgroep. Uiterlijk 30 in plaats van 10 dagen voor aanvang van de stuurgroep bijeenkomst dient de penvoerder Health~Holland hiervan op de hoogte te stellen zodat afgevaardigden van Health~Holland in de gelegenheid worden gesteld om de bijeenkomst bij te wonen. Na afloop van iedere bijeenkomst dienen de notulen naar het TKI-bureau te worden gestuurd.

Voortgangsrapportage

Binnen zes weken na ieder projectjaar dient de penvoerder over de inhoudelijke en financiële voortgang van het project te rapporteren. Het formulier voortgangsrapportage ontvangt de penvoerder per e-mail. Zodra de voortgangsrapportage door Health~Holland is goedgekeurd, zal de volgende tranche aan PPS-toeslag worden uitbetaald. Indien het project maximaal 18 maanden duurt, is alleen een eindrapportage vereist.

Eindrapportage

Binnen acht weken na de einddatum van het project dient de penvoerder naast een eventuele controleverklaring en bestuursverklaring(en) een inhoudelijke en financiële eindrapportage aan te leveren. Het formulier eindrapportage ontvangt de penvoerder per e-mail.

Zodra Health~Holland de eindrapportage en eventueel een controleverklaring en bestuursverklaring(en) hebben goedgekeurd, zal een afrondingsbrief worden opgesteld. Deze brief dient door de penvoerder te worden ondertekend en retour te worden gestuurd. Zodra de getekende brief ontvangen is, zal Health~Holland de laatste tranche aan PPS-toeslag uitbetalen. Het project is daarmee afgesloten.

Aansluiting MKB bij PPS-toeslag samenwerkingsprojecten

In 2020 waren er in meer dan 73% van de projecten, gehonoreerd vanuit de Match Call, Nederlandse MKB's betrokken. In 2021 was het voor MKB's mogelijk om een hoger percentage PPS-toeslag aan te vragen om hun projectkosten te financieren. De invloed van deze aanpassing op de hoogte van betrokken MKB-deelnemers in 2021 zal blijken uit data welke beschikbaar komt in de zomer van 2022.

In 2021 is er vanuit de evaluatie van het topsectoren en innovatiebeleid een advies opgesteld waarbij werd aangegeven dat de aansluiting van het MKB bij de PPS-toeslag beter ingericht kan en moet worden. Hierdoor zijn er, naast bovenstaande aanpassing in de regeling, in samenwerking met HollandBIO gesprekken gevoerd voor het beter beschikbaar stellen van de PPS-toeslag voor het MKB. Een eerste opzet van het initiatief in ontwikkeling wordt gepresenteerd begin 2022 aan een selectie van Biotech bedrijven om de interesse te peilen. Aan de hand van deze interessepeiling zal het initiatief verder worden uitgewerkt.

Innovatieactiviteiten

In 2021 zijn in totaal 65 netwerkactiviteiten financieel ondersteund door Health~Holland voor een totaalbedrag van €540.835 waarbij ruim 2.500 MKB-partijen zijn bereikt. Dit komt neer op een gemiddelde van 5,4 evenementen per maand, €8.320 financiële ondersteuning per netwerkactiviteit en een bereik van 38 MKB-partijen per netwerkactiviteit. Deze netwerkactiviteiten ondersteunen de vorming van nieuwe PPS-en nu en in de toekomst.

Op basis van bovenstaande cijfers en de moeilijke omstandigheden voor evenementen rondom COVID-19, kijken we terug op een geslaagde ondersteuning van netwerkactiviteiten en zijn we voornemens deze trend voort te zetten in 2022. Daarnaast hebben wij in 2021 voornamelijk regionale partners gebruik laten maken van de Innovatiemakelaars regeling met een omvang van ongeveer €250.000. Een instrument welke meer en meer effect aan het sorteren is.

GROZ: vitaal functionerende burgers in een gezonde economie

Waar in 2020 GROZ - het anagram van ZORG om de beoogde gezondheid- en zorgtransitie te benadrukken - vooral in aanbouw was, was in 2021 GROZ vooral aan het uitbouwen. De GROZ-community uitbreiden en daarmee ook de bekendheid en de impact van GROZ vergroten. We beseffen ons steeds meer dat de *fieldlabs met hun learning communities* een belangrijk instrument zijn voor de transitie en het realiseren van de VWS-missies. De eindgebruiker, de mens in de rol van patiënt, de inwoner, de burger, de buurtbewoner in zijn natuurlijke habitat. Daar gebeurt het en samen met deze mensen willen we die +5 gezonde levensjaren en het met 30% verkleinen van de gezondheidsverschillen bereiken.

Groeiende aanjaagkracht

In 2021 is de GROZ-website live gegaan, en is het aantal LinkedIn-volgers gegroeid van 88 op 1 januari 2021 naar 716 op 31 december 2021. Ver-acht-voudigd dus! Naast de website en de social-mediakanalen LinkedIn en Twitter, werd er in juni 2021 ook een nieuw platform gelanceerd via 1 sociaaldomein. Het 'Gezamenlijk voor Gezonde Regio's'-channel werd opgezet in samenwerking met partners Alles is Gezondheid en Institute for Positive Health. Via dit platform kunnen professionals maar ook buurtbewoners elkaar vinden, vragen stellen, handige tools gebruiken en er worden (video)bijeenkomsten georganiseerd.

Naast dat de community en de aanjaagkracht is gegroeid, is ook het GROZ-team gegroeid van twee naar drie teamleden. Nienke van Dongen is er in april 2021 bijgekomen als Programma assistent GROZ, om zo de GROZ-beweging nog meer kracht bij te zetten!

Fieldlabs en learning communities

In de zomer van 2021 hebben GROZzterdam Vitaal in Brainport en GROZzterdam GROZUtrecht financiering ontvangen van VWS. Ook GROZzterdam Deventer heeft onder andere via de provincie en de gemeente financiering ontvangen om de *fieldlab-/learning community*-beweging te ondersteunen. GROZ is bij deze drie GROZzterdammen langs geweest om dit feestje samen met ze te vieren.

Naast de vier GROZZerdammen, werken we sinds juni 2021 ook intensief samen met zes nieuwe *fieldlabs* in Amsterdam, Drechtsteden, Friesland, Helmond en Rotterdam (2x). Deze *fieldlabs* begeleiden we samen met Alles is Gezondheid en Institute for Positive Health. De nieuwe *fieldlabs* zijn aan de slag gegaan met hun werkplan en leren veel van elkaar en van de volwassen GROZZerdammen.

Een manier voor de *fieldlabs* om van elkaar te leren zijn de *Communities of Practice*. In mei 2021 zijn we begonnen met het organiseren van deze bijeenkomsten voor de vier volwassen GROZZerdammen. Tijdens deze sessies komen de regionale trekkers van één van de vijf bouwstenen (bekostiging, data/ICT, lerend vermogen, monitoring en samenwerking) bij elkaar, samen met een landelijke organisatie, om regio-overstijgende vraagstukken gezamenlijk af te pellen. Hierin worden ervaringen, expertise, successen en uitdagingen uitgewisseld tussen het lokale, het regionale en het landelijke.

Gezamenlijk voor Gezonde Regio's kwartaalsessies

De samenwerking met Alles is Gezondheid, Institute for Positive Health en Health KIC is in 2021 voortgezet en versterkt. Samen met deze partners hebben we drie kwartaalsessies georganiseerd waarin de gehele achterban van onze organisaties bij elkaar kwam en een update kreeg over de regionale en landelijke ontwikkelingen. Op 28 januari en 10 juni 2021 moest deze bijeenkomst helaas nog online via zoom plaatsvinden, maar op 5 oktober 2021 hebben we een succesvolle, fysieke sessie gehouden in het Krachtstation in Utrecht. Onder andere Tim 'S Jongers en Monique Ravenstijn vertelden inspirerende verhalen en ook GROZZerdam Vitaal in Brainport kreeg het podium.

AI-dialogen

Vanuit de Nederlandse AI-coalitie werden er door de werkgroep 'Burgers- en patiënten participatie' in 2021 twee AI-dialogen georganiseerd om een open gesprek te voeren over *artificial intelligence* in de zorg. Met AI-voorbeelden als *Skinvision* en *Fitsurance* werden de deelnemers, voornamelijk burgers en mensen in de rol van patiënt, wegwijs gemaakt in de wereld van 'Dokters en Slimme computers'. Vragen als: 'Zou u zomaar uw persoonlijke gegevens delen in een app?' en 'In hoeverre zou u het vertrouwen als een computer een beslissing maakt over uw behandeling?' kwamen aanbod en er werden interessante discussies gevoerd.

IV. Governance Topsector LSH

LSH Adviesraad (voorheen Regiegroep)

In 2021 heeft de Adviesraad middels digitale bijeenkomsten en een aangescherpte focus van haar werkwijze, een positieve bijdrage geleverd aan het Topteam LSH. De adviesraad kwam in 2021, 3 maal bijeen en verstrekke het Topteam een zestal schriftelijke adviezen. Daarnaast hebben leden actief bijgedragen aan belangrijke initiatieven van Topsector LSH. Deze nieuwe werkwijze is een uitstekende basis gebleken om in 2021 op verder te bouwen, conform de LSH-focus van de strategische missies Gezondheid & Zorg.

LSH Topteam

Het Topteam LSH kwam acht keer bijeen in 2021. Onder leiding van Carmen van Vilsteren werden de strategische onderwerpen en de implementatie van het Missiegedreven innovatiebeleid ter hand genomen.

TKI-Bestuur

Het bestuur van de stichting TKI-LSH kwam acht keer bijeen in 2021 en bestond uit Henk Smid (voorzitter), Kees Tervoort (penningmeester) en Len de Jong (secretaris). De laatste vormde ook de connectie met het LSH Topteam.

Themateam en Kernteam

Naast de Topsector governance zoals hierboven beschreven, functioneert in 2021 ook het Themateam en Kernteam teneinde de coördinatie van de uitvoering en monitoring van de voortgang met de VWS-missies voor het maatschappelijke thema Gezondheid en Zorg voor haar rekening te nemen, waarbij monitoring topprioriteit is. Beide gremia voerden diverse overleggen (8x kernteam en 3x Themateam) teneinde de programmering, activiteiten en inzet van middelen van alle samenwerkende KIC-partners ten behoeve van het maatschappelijk thema gezondheid en zorg te waarborgen.

Missieteams

De vijf Missieteams voor het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg, per VWS-missie een team, zijn eind 2021 samengesteld uit experts uit de Kennis- en Innovatie-Infrastructuur (KIIS) van het MT G&Z volgens het *quadruple helix* principe: vertegenwoordigers van burgerinitiatieven, bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. Ieder Missieteam komt zes keer per jaar bij elkaar en bestaat uit een voorzitter en 10-15 expertleden, incl. een Kernteamlid. De Missieteams geven inhoudelijk advies bij missie-specifieke processen zoals missie-specifieke calls en programma's i.s.m. (leden van) het Kernteam en Topsector LSH. Zo hebben missieteams al geadviseerd bij o.a. de NWO MISSIE call voor 2022 en de Roadmap Toekomstbehendige Zorg in de Leefomgeving.

Het bureau voert voor alle onderdelen van de governance het secretariaat.

V. Valorisatie en kennisdeling

De activiteiten op het gebied van valorisatie en kennisdeling binnen Health~Holland worden vormgegeven in een aantal programma's: LifeSciences@Work voor waar het biotech en medtech betreft, ZorgInnovatie.nl voor innovaties in de zorg en de Health Impact Accelerator (HIA) voor sociale innovaties.

LifeSciences@Work

LifeSciences@Work is het valorisatieprogramma van de Topsector waarin veelbelovende startups en scale-ups in de Life Sciences (biotech en medtech) worden ondersteund en begeleid om hun kans op succes te vergroten. De LifeSciences@Work activiteiten bestaan uit coaching, training, partnering, financiering en netwerkvorming middels een drietal programmaonderdelen: de Venture Challenge, de Expert Classes en het Value Centre.

Venture Challenge

De Venture Challenge is een 10 weken durende coaching programma waarin veelbelovende startups worden geholpen met het aanscherpen van hun business idee. Het betreft veelal PhD/PostDoc onderzoekers met de ambitie om hun onderzoeksresultaten via een startup te vercommercialiseren. De Venture Challenge helpt hen hierbij; enerzijds door het uitwerken van een concrete business case die als basis van de startup kan dienen en anderzijds door hen kennis en inzicht te geven in de benodigde stappen en skills om van een wetenschappelijke vinding een succesvolle venture te maken. Daarnaast worden ze in contact gebracht met relevante experts, investeerders en ondernemers.

In 2021 zijn wederom twee Venture Challenges georganiseerd via de samenwerking met NWO. Evenals in 2020 vroeg dit in verband met de nog steeds geldende COVID-19 beperkingen wel wat aanpassingen om de sessies zoveel als mogelijk in fysieke vorm plaats te kunnen laten vinden. Er is daarom wederom gekozen om de voorjaarseditie te verplaatsen naar de zomer. In deze 25ste Venture Challenge deden vijf teams mee die allen afkomstig waren van Nederlandse Kennisinstellingen of Universitair Medisch Centra. Gedurende de Venture Challenge kwam één van de teams tot de ontdekking dat de beoogde markt wat aan de kleine kant was, wat ertoe leidde dat een aantal teamleden geen heil meer zagen in het idee en men uiteindelijk besloten heeft te stoppen. De overige vier teams hebben de Venture Challenge wel afgemaakt. Twee van hen zijn bezig met een nieuwe therapieontwikkeling, de eerste genaamd Astherna ontwikkelt een RNA gebaseerde therapie voor de oogziekte Stargardt en de tweede deelnemer genaamd Sella Therapies ontwikkelt een therapie voor de behandeling van Chronische pijn middels hormoon stimulatie. De twee andere teams werken aan technieken voor 3D cell culturen, Orgonex ontwikkelt een verbeterde kweekreactor voor organoiden en Vivart-x een synthetische extracellulaire hydrogel die cell therapie mogelijk maakt.

Direct na afloop van de 'zomer' Venture Challenge vond ook de Fall editie plaats, met het idee om net als in 2020 de winnaar van beide edities tegelijk bekend te maken tijdens de Dutch Life Sciences Conference die eind november plaats zou vinden. In deze Fall editie deden wederom vijf teams mee, die wederom allen hun oorsprong vonden in een Kennisinstelling of Universitair Medisch Centrum. Opvallend deze ronde was dat drie van de vijf teams meer chemisch biologisch van aard waren (Encyos met een nieuw substraat voor 3D cell groei, PureCyte met een liquid biopsy platform voor het detecteren van circulerende tumorcellen en Monoceros Analytics met een single cell based methode om drug interactie in de cell zichtbaar te maken) en twee AI software teams (Ardim die een AI gebaseerd handheld medical imaging device voor Point-of-Care ontwikkeld en Strokeconnect die diagnose van Stroke in de ambulance mogelijk maakt door AI analyse van hersengolven). Deze twee groepen maakte het soms uitdagend om met name de externe gast sprekers qua onderwerp goed aan te laten sluiten op de behoeften van de teams aangezien deze qua businessmodellen, klinische en regulatoire trajecten en ook type investeerders nogal uit elkaar lagen.

Desalniettemin zijn we erin geslaagd om wederom een succesvolle Venture Challenge neer te zetten. De winnaars van beide Venture Challenges zijn echter nog niet bekendgemaakt omdat de Dutch Life Sciences Conference wegens de nieuwe lock-down werd uitgesteld naar 2022. Een online bekendmaking van de winnaar was geen optie omdat met name de interactie met de Life Science community van toegevoegde waarde voor de teams is.

Slechts één van de totaal 10 startups die aan beide Venture Challenges hebben deelgenomen was reeds een bedrijf bij aanvang van de Venture Challenge. Gedurende of net na het traject hebben 7 teams hun bedrijf daadwerkelijk opgericht. Eén team is gestopt zoals eerder aangegeven en het laatste team wacht nog op het juiste moment (en tam samenstelling) om het bedrijf daadwerkelijk te starten.

Bijzonder in 2021 was dat er naast de twee reguliere Venture Challenges ook een speciale Proefdiervrij editie van de Venture Challenge georganiseerd. Deze staat los van NWO en wordt volledig bekostigd door Stichting Proefdiervrij. De deelnemers zijn echter wel van vergelijkbare aard als in de reguliere Venture Challenge en zijn daarmee ook interessante startups om mee te nemen in de overige activiteiten van LifeSciences@Work.

Expert Classes

De Expert Classes zijn sessies van een halve dag waarbij een aantal industrie experts een inhoudelijke interactieve workshop geven waarna er uitgebreid ruimte is voor 1-op-1 expert coaching. De Expert Classes worden georganiseerd in samenwerking met partners (veelal private partijen). De Expert Classes zijn primair bedoeld voor alumni van de Venture Challenge, maar staan ook open voor andere Life Sciences startups. Wat we hebben gezien is dat ze goed werken om potentieel geïnteresseerde startups middels deze expert classes te informeren over de mogelijkheden en hen direct in contact te brengen met alumni.

In 2021 is een nieuwe start gemaakt met de Expert Classes waarbij er in het begin van het jaar een virtuele Expert Class is georganiseerd. In de loop van het jaar is er een nieuwe partij in de arm genomen om de Expert Classes te gaan organiseren, Iventus. Dit is de organisatie die ook de Dutch Life Sciences Conference organiseert en zeer goed bekend is in het Life Sciences netwerk, met name bij de gevestigde bedrijven. Dit maakt dat ze excellente sprekers uit de industrie kunnen strikken voor de Expert Classes die worden aangevuld met alumni van LifeSciences@Work wat een mooie mix tussen ervaring en startup perspectief biedt en leidt voor veel nuttige en inspirerende discussies tijdens de Expert Class sessies. Uiteindelijk zijn er vier Expert Classes georganiseerd in 2021, de onderwerpen waren: entrepreneurship, clinical studies, product development en stakeholder management. Er stond nog een vijfde op het programma maar die is verschoven naar 2022 vanwege de nieuwe lockdown in het najaar.

Afb. 3. Expert Class.

Value Centre

Het Value Centre bestaat uit een samenwerking met Stichting MedtechPartners en omvat de MedtechPartner en BiotechPartner meetings en Value Vouchers. De MedtechPartner (MTP) meetings vormen een bewezen concept waarin medtech startups met een specifieke hulpvraag worden gematcht met adviseurs/deskundigen die hen mogelijk kunnen helpen met het oplossen van hun vraag.

In 2020 zijn vier MedtechPartner bijeenkomsten georganiseerd, in een virtueel format. Tijdens deze bijeenkomsten worden de vragen van ondernemers gekoppeld aan de expertise van ondersteunende experts en bedrijven. In totaal hebben 16 ondernemers kunnen pitchen wat totaal 151 matches opleverde ofwel gemiddeld 9 matches per ondernemer. De meest voorkomende vragen waren op het gebied van productontwikkeling (18%), financiering (16%), vermarkting (14%), CE-Certificering (12%) en klinische validatie (9%). Nieuw in 2019 was het organiseren van een Expertsessie voorafgaand aan elke MedtechMeeting.

Naast de partnering meetings worden via het Value Centre ook Value Vouchers toegekend. Dit zijn vouchers van €10.000 die kunnen worden ingezet door startups om een externe partij in te huren om een hulpvraag op te lossen. De startup betaalt zelf de helft van de voucher. In 2020 hebben vier partijen gebruik gemaakt van een Value Voucher: The Sleep Company, Logick Energetics, Ivy Medical en X-Heal Diagnostics

Highlights LifeSciences@Work Alumni 2021

Ook in 2021 zijn er weer mooie resultaten geboekt door LS@W alumni. Hieronder een selectie, het volledige overzicht is te zien op de LifeSciences@Work [website](#).

- [Ncardia haalde \\$60+ miljoen op voor verdere opschaling](#)
- [CrownBio heeft OcellO B.V. overgenomen om daarmee hun Preclinische In Vitro Drug Development Services uit te breiden](#)
- Nutrileads lanceerde het klinisch onderbouwde BeniCaros™ voor langdurige ondersteuning van het immuunsysteem and [won de FI Innovatie Award](#).
- Sirius Medical kondigde [FDA goedkeuring aan van hun Sirius Pintuition voor borstkanker operaties](#) en een [tweede closing van hun A-ronde financiering voor het versnellen van de opschaling in de VS](#).
- Deze Venture Challenge alumni waren succesvol in het ophalen van financiering: [ATRO Medical](#), [MyLife Technologies](#), [Scope Biosciences](#), [BIMINI Biotech](#) and [Incircular](#).
- Eurostars Grant zijn gewonnen door [BIMINI Biotech](#) and [Nutrileads](#); [TargED](#) en [Levels diagnostics](#) ontvingen een MIT R&D subsidie
- PureCyte, Monoceros Analytics en Upyther waren succesvol in Take-Off en [een VFF was toegekend aan SLAM ortho](#).
- Clinical trials zijn gestart door [ATRO Medical](#), [Praxa Sense](#), en [Khondrion heeft de eerste patienten behandeld in een Phase II study](#). [Prolira heeft zijn DeltaStudy succesvol afgerond](#) en [Toxys' ToxTracker heeft zeer goede resultaten laten zien in een grote PoC studie van Proctor & Gamble](#).
- Venture Challenge winnaar SeraNovo heeft licentieovereenkomsten afgesloten met [Equilibre](#) en [Graviton](#) en [Cristal Therapeutics en Intravacc kondigen een strategische samenwerking aan om nieuwe vacin platforms te versnellen](#)
- [Protinhi Therapeutics is geselecteerd als BLUE KNIGHT™ for pandemic preparedness](#) en Venture Challenge winnaar [Eline van Beest is gekozen als de Nederlandse winnaar van de eerste Henri Termeer Transatlantic Connections Award](#)

Valorisatieplaza's

Valorisatie & marktcreatie behoren tot de randvoorwaarden voor het slagen van de missies binnen het Maatschappelijk Thema Gezondheid en Zorg. Weten welke initiatieven er spelen, gezamenlijk optrekken en elkaar tijdig weten te vinden, zijn hiervoor essentieel.

Om de belangrijkste stakeholders uit het veld hiertoe te mobiliseren, zijn er in 2021 in totaal 6 Valorisatieplaza's georganiseerd. De bijeenkomsten vonden plaats in besloten gezelschap, waarin iedere aanwezige een bredere achterban heeft vertegenwoordigd.

Denk hierbij aan NFU/VSNU, thematische publiek private samenwerkingen, KNAW, Ministerie van EZK en de ROMs.

De thema's die besproken werden tijdens de Valorisatieplaza's varieerden van de *best practices* van valorisatie binnen publiek private samenwerkingen tot de KIA-deliverables. Tevens is er uitvoerig dialoog gevoerd en zijn er connecties gelegd omtrent de LSH-voorstellen voor het Nationaal Groeifonds. De Valorisatieplaza's zullen voortgezet worden in 2022 waarbij o.a. gefocust wordt op impactplannen.

Zorginnovatie.nl

Zorginnovatie.nl is hét landelijke platform dat innovaties in zorg en welzijn versnelt. Veel partijen zijn op zoek naar ideeën of innovaties: om ze te ondersteunen, voor een investering of omdat ze hun zorgverlening willen verbeteren. Andersom zijn ondernemers op zoek naar partners. Zorginnovatie.nl helpt vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Dit wordt gedaan door middel van een online platform en actieve matchmaking.

In februari 2021 werd team Zorginnovatie.nl versterkt door Babette Dingemans in de functie van Community Management Officer. In deze functie ligt de nadruk op het doorgeleiden van ondernemers, het verbinden van partijen, het verzorgen van de communicatie vanuit het platform en de organisatie van events. In december 2021 nam team Zorginnovatie.nl afscheid van Community Manager Lieve Hendriks die sinds december 2020 betrokken was bij het platform.

Het jaar 2021 stond in het teken van de uitvoering van het strategieplan 2020 - 2021, met als voornaamste doel het verhogen van de betrokkenheid van de communityleden en partners van Zorginnovatie.nl en het aangaan van de juiste partnerschappen. Dit doel is succesvol behaald! Zo werd er in januari 2021 een partnerschap gesloten met zorgverzekeraar Menzis. Daarnaast komen de regiopartners elk kwartaal samen op directieniveau en vindt er maandelijks afstemming plaats met de algemene partners. Met partner Zorg voor innoveren wordt er elk kwartaal een drukbezocht innovatiecafé georganiseerd. De topics van de communityleden worden gedeeld op de sociale kanalen van Zorginnovatie.nl en daarnaast vindt er actieve matchmaking plaats, waardoor de respons in de community met 24% is verhoogd in vergelijking met 2020.

In januari 2021 waren er 1070 innovaties gepubliceerd op Zorginnovatie.nl. Om de kwaliteit van de innovaties die weergegeven worden op het platform te waarborgen vond er in maart 2021 een reductie van innovatieprofielen met een voortgang tussen de 0% en 5% plaats. In dit proces werden 250 innovatieprofielen van Zorginnovatie.nl verwijderd. Desondanks telde Zorginnovatie.nl in december 2021 934 innovaties op het platform. Het aantal communityleden steeg in een jaar tijd van 4050 naar 4511. Ook op social media vond een grote groei plaats, zo had Zorginnovatie.nl 3749 LinkedIn volgers in januari 2021 en liep dit aantal op tot 5773 volgers in december 2021.

De Nationale Zorginnovatieprijs werd voor het zesde jaar ingezet als hulpmiddel voor innovaties in de opschalingsfase. Deze prijs geeft ondernemingen de kans om zichzelf zichtbaar te maken in het Nederlandse zorginnovatielandschap. De uitreiking vond plaats op 11 maart 2021 op het online Health Valley Event. De vakjuryprijs ter waarde van €10.000,- ging naar Moovd. Moovd ontwikkelt digitale therapieën (zowel online als via Virtual Reality), die kunnen worden gebruikt bij de behandeling en verwerking van trauma's en posttraumatische stressstoornis (PTSS). Na het winnen van de prijs werd de innovatie opgepikt door zorgverzekeraar CZ, waarmee Moovd per 1 november 2021 een partnership is aangegaan. Dit is de eerste keer dat een zorgverzekeraar digitale EMDR en Exposure therapie voor de GGZ vergoedt. De publieksprijs ter waarde van €5.000,- ging naar Post-IC: het dagboek dat bijgehouden kan worden door de patiënt, familieleden en verpleegkundigen tijdens een opname op de intensive care. Het doel van het dagboek is om deze ingrijpende periode makkelijker te verwerken.

Op het moment van de uitreiking had het team van Post-IC duidelijke toekomstplannen: de buitenlandse markt verkennen. Dankzij de titel hebben zij inmiddels voet aan de grond in Duitse en Amerikaanse ziekenhuizen; de twee grootste markten ter wereld op het gebied van IC-zorg.

In 2022 gaat team Zorginnovatie.nl focussen op de realisatie van een volledig vernieuwde website. Hierbij wordt het design vernieuwd en wordt ingezet op de gebruiksvriendelijkheid van de website. Het doel is om verschillende routes aan te bieden voor ondernemers en voor partijen die juist op zoek zijn naar innovaties. De nieuwe website zal naar verwachting eind 2022 in de lucht zijn. Daarnaast wordt in 2022 verder ingezet op het behouden en vergroten van de betrokkenheid van de communityleden en (regio)partners van Zorginnovatie.nl en het uitbreiden van het traject en bereik van de Nationale Zorginnovatieprijs. Tevens wordt gekeken naar de samenhang met de Fieldlabs en Learning communities en op de ondersteuning van de Human Capital agenda-voornemens.

Health Impact Accelerator

Met de Health Impact Accelerator worden beginnende ondernemers met hun startup op weg geholpen. Dat doet de HIA in de vorm van Netwerkactiviteiten waarbij een groot aantal startende (sociaal) ondernemers van en met elkaar leert. Waar er voorheen steeds één editie per jaar werd georganiseerd, zijn we in 2021 begonnen met het organiseren van twee edities in een jaar: een voorjaars- en een najaarseditie. Op deze manier konden er meer ondernemers op weg geholpen worden om impact te maken op het gebied van gezondheid en zorg.

In de voorjaarseditie waren er acht aanmeldingen en hebben vijf teams het gehele programma doorlopen. Deze editie werd gewonnen door SARA Robotics. SARA Robotics ontwikkelt software voor sociale en autonome zorgrobots om ondersteuning te bieden in de langdurige zorg. Ook de najaarseditie kreeg acht aanmeldingen, waarvan er vijf teams doorgingen met het programma. Bij deze editie werd VindiQu uitgeroepen tot winnaar. VindiQu organiseert persoonlijke livestreams voor mensen die niet fysiek aan een uitje of excursie mee kunnen doen vanwege specifieke zorgbehoefte.

Daarnaast zijn er in 2021 ook twee Expertsessies georganiseerd, een over subsidies en de ander over financiering & fondsen. Met name de tweede sessie werd zeer positief ontvangen door de aanwezigen en kreeg goede feedback.

Ten slotte blijft de HIA-community met elke HIA-editie weer groeien. Het afgelopen jaar was goed te zien dat de verschillende alumni elkaar ook steeds beter weten te vinden. Zo gaven SARA Robotics (voorjaarseditie 2021) en SecondMoov (najaarseditie 2021) aan dat ze met elkaar een samenwerking aan het verkennen zijn. Ook is de link met de *fieldlabs* steeds sterker geworden en zien de teams hier steeds meer de meerwaarde van in, zoals het vergroten van hun netwerk, als het fungeren van een implementatieplek. Zo is SecondMoov de mogelijkheid aan het verkennen voor het opzetten van een pilot in *fieldlab* Zorginnovatie Drechtsteden.

VI. Internationalisering

Ondanks reisbeperkingen in 2021 blijft Internationalisering een belangrijk speerpunt voor de Topsector LSH, omdat o.a. Nederlandse innovaties hun weg moeten vinden in het buitenland. De werkgroep Internationaal, o.l.v. Topteamlid Len de Jong en Laura Duran van het bureau, is hét coördinatiepunt voor de sector op het gebied van internationalisering. De werkgroep is in 2021 acht keer bijeengewees. Tevens wordt er samengewerkt met diverse landen op basis van MoU's, bijvoorbeeld Boston, Vlaanderen en Zwitserland is in voorbereiding.

De internationaliseringsstrategie van Topsector LSH 2020-2023 bouwt voort op de succesvolle strategie van de afgelopen vijf jaar. Zij heeft als centrale doelstelling het vergroten van de economische en maatschappelijke impact van de LSH-sector in Nederland en daarbuiten. Dit wordt gerealiseerd door het versterken van Nederlandse LSH-activiteiten in het buitenland en van buitenlandse LSH-bedrijven en -organisaties in Nederland.

Gezien het belang van handel, innovatie, kennisuitwisseling en buitenlandse investeringen (acquisitie) voor de Nederlandse economie en samenleving sluit internationalisering aan bij het maatschappelijk thema Gezondheid en Zorg. Door diverse activiteiten op deze internationalisering agenda wordt de Nederlandse Life Sciences en Health gecoördineerd op de internationale kaart gezet.

Meerjarige strategie Life Sciences & Health – Verenigde Staten

In de loop van 2020-2021 is de Roadmap Meerjarige strategie gecoördineerd door RVO en Health~Holland, het Nederlandse economische netwerk in de VS, en de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Buitenlandse Zaken en Economische Zaken en Klimaat. Deze Roadmap bouwt voort op een aantal lopende initiatieven in de VS en voorziet in een integrale aanpak voor de komende jaren en heeft als doel de Nederlandse Life Sciences & Health (LSH) sector te versterken door gecoördineerde samenwerking tussen industrie, kennisinstellingen, economisch netwerk USA en Nederlandse overheid, met minder versnippering en meer focus. Deze roadmap integreert programmering en activiteiten op het gebied van handel, buitenlandse investeringen in Nederland en samenwerking op het gebied van R&D en innovatie.

De algemene doelstelling van dit meerjarige integrale programma is het vergroten van de concurrentiekracht en daarmee de omvang en impact van de internationale economische activiteiten tussen Nederland en de USA van de Nederlandse Life Sciences & Health sector met als ambitie 'Affordable & Sustainable Healthcare for all'. Ons doel is om een beeld te geven van Nederland als een levendige, verbonden en samenwerkende gemeenschap voor Life Sciences & Health. Door een duidelijk beeld te schetsen van wat onze propositie inhoudt, presenteren we een concurrentiedifferentiatie, wat helpt om de algehele concurrentiekracht van de sector te verbeteren.

Innovation for Health '21 – Henri Termeer Transatlantic Connections Award

De Henri Termeer Transatlantic Connections Award begon als onderdeel van een overeenkomst in juli 2019 tussen het Massachusetts Office of International Trade and Investment en het Nederlandse ministerie van Economische Zaken en Klimaat, dat een Memorandum of Understanding heeft opgesteld en ondertekend dat de basis heeft gelegd voor een Massachusetts – Netherlands Transatlantic Life Sciences Partnership. Ondertekenaars waren onder meer de Henri A. Termeer Tribute Committee en stemden ermee in om steun te verlenen en activiteiten te organiseren om de transatlantische samenwerking tussen de twee biotechnologische ecosystemen te bevorderen. 2021 was het eerste jaar waarin deze award is uitgereikt. De verkozen winnaars van afgelopen jaar hebben het Europese hoofdkantoor intussen gevestigd in Nederland met inmiddels een kantoor van 10-15 fte.

Health-Holland Visitors Programme

In november 2021 vond een digitale versie van het Health~Holland Visitors Programme (HVP) plaats. Doel was de internationale Healthcare stakeholders verder kennis te laten maken met het Nederlandse gezondheidszorgsysteem en in contact te brengen met Nederlandse MKB-bedrijven in de Life Sciences & Health sector. Deze editie heeft meer dan 300 nationale en internationale deelnemers bereikt.

Health~Holland Internationale monitor

Een sector breed internationaliseringsbeleid vraagt om prioriteiten. Op welke landen moet de Topsector zich richten? Aan de hand van welke criteria krijgt een land of regio een hogere prioriteit? Welke inspanningen zijn in welke landen aan de orde? Om deze vragen systematisch te kunnen beantwoorden, wordt in het kader van deze nieuwe Strategie Internationaal de Health~Holland Internationale Monitor ingevoerd. Dit is een systematiek voor het verzamelen en ontsluiten van informatie over potentiële partnerlanden. Per land wordt de beschikbare informatie bijeengebracht in overzichtelijke notities (fiches). Bovendien wordt een indeling in categorieën vastgesteld die inzichtelijk maakt welke inspanningen voor welke categorie landen gewenst zijn. Deze landen fiches zijn op de Health~Holland website geplaatst.

Bilaterale call Zwitserland en Nederland

In 2021 kondigden Nederland en Zwitserland gezamenlijk een bilaterale call aan voor projectvoorstellen over eHealth, specifiek op het thema *quantified selfexpertise*. Er werd één veelbelovend project gegund om onderzoek te starten: 'Data-driven blended care solution with a virtual buddy for child health'. eHealth-oplossingen zijn weliswaar effectief voor gezondheidsbevordering bij kinderen, maar bereiken vaak slechts een deel van de doelgroep. Hun doel is om via ePartners4All gelijke kansen te creëren voor alle kinderen; een gepersonaliseerde gemengde zorgoplossing. In dit project maken ze digitale ondersteuning van schoolgaande kinderen en hun verzorgers mogelijk om een grote sprong voorwaarts te maken door niet alleen hun gezondheid te monitoren, maar ook interactieve e-health-oplossingen te bieden (zogenaamde ePartners), waaronder robotmaatjes en virtuele agenten die de gezondheid en het welzijn van kinderen verbeteren. We kijken uit naar de verdere samenwerking tussen de twee life sciences en health ecosystemen.

Bilaterale call Vlaanderen en Nederland

Het opbouwen van langdurige relaties is een integraal onderdeel van de Health~Holland International Strategy 2020-2023. Vlaanderen en Nederland hebben daarom gezamenlijk een bilaterale call aangekondigd. Deze call sluit aan bij het Memorandum of Understanding tussen het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie van Vlaanderen en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat voor samenwerking op het gebied van *personalised medicine*. En is een volgende stap in het operationaliseren van de beoogde strategische samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland.

De call wordt in lijn met het EUREKA-initiatief beheerd door de landelijke EUREKA-kantoren VLAIO en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, in samenwerking met Health~Holland. De oproep richt zich op een van de subthema's die in het MoU worden genoemd, Cell-Based Technologies. Vlaanderen en Nederland streven naar complementaire en impactvolle R&D-projecten met duurzame impact."

VII. Communicatie

Een belangrijk randvoorwaardelijk element voor het verspreiden en slagen van de ambitieuze missies en onze gewenste 'gidsland' positie is communicatie. Topsector LSH communiceert met een eenduidige Health~Holland *branding* volgens de 'one voice, one message' methode, zowel in nationale als internationale setting. Deze *branding* wordt steeds vaker gebruikt door stakeholders en partners uit de LSH- sector.

Topsector LSH maakt gebruik van verschillende communicatiemiddelen om haar eigen activiteiten te belichten, haar netwerk te informeren en inspireren en de LSH-sector nationaal en internationaal te promoten. De Health~Holland *branding* wordt verder benut om aandacht te vragen voor het maatschappelijk thema en de missies en de innovatieve producten en diensten die deze de komende jaren met zich meebrengen.

Bezoekers Health~Holland website

Per maand zijn er rond de 6.300 unieke bezoekers. In 2020 lag dit aantal op 6.000. Dit betekent dat het afgelopen jaar het aantal bezoekers per maand is gestegen met 300.

Pagina internationaal

Internationalisering is essentieel voor het realiseren van de ambitieuze doelstellingen van het Missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid van de Nederlandse overheid. Daarom is de pagina internationaal in 2021 vernieuwd, waar men meer kan leren over het Nederlandse Life Sciences & Health-ecosysteem en de krachten kan bundelen in de gezamenlijke reis naar vitaal functionerende burgers in een gezonde economie. Verder kan men meer lezen over de doelmarkten en focuslanden van de Nederlandse LSH-sector om innovatie, kennis en handel te stimuleren en investeringen aan te trekken en kan men gebruik maken van tools (communicatie, financiering en evenementen) om hun reis op het gebied van internationalisering te starten.

Afb. 4: Pagina internationaal. Informatie over de doelmarkten en focuslanden van de Nederlandse LSH-sector.

Pagina Human Capital

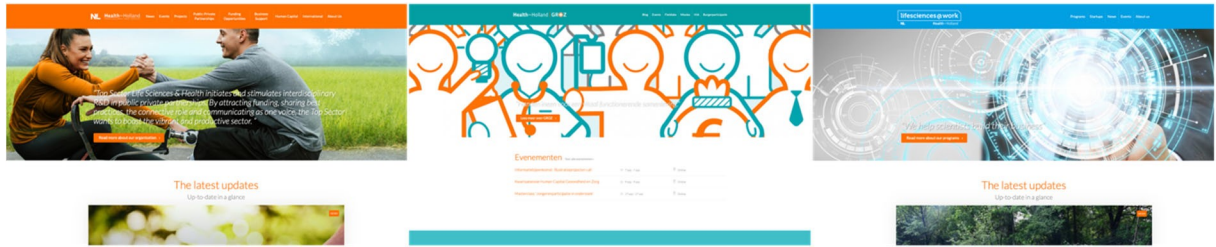
Om de communicatie rondom de Human Capital Agenda te verbeteren en beter vindbaar en beschikbaar te maken is er een nieuwe pagina gepubliceerd op de Health~Holland website: de Human Capital pagina. Op deze pagina staat meer informatie over de gezamenlijk Roadmap Human Capital Topsectoren 2020-2023, de Transitieagenda Human Capital en de learning communities. Verder kan men een blik op de toekomst werpen middels het toekomstbeeld 'Human Capital Gezondheid & Zorg 2030' en andere relevante documenten (zoals position papers) vinden.

Projecten pagina

Het afgelopen jaar zijn er 100 gefinancierde onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten gepubliceerd op de website, waardoor het aantal gepubliceerde projecten nu op 470 staat.

LifeSciences@Work website

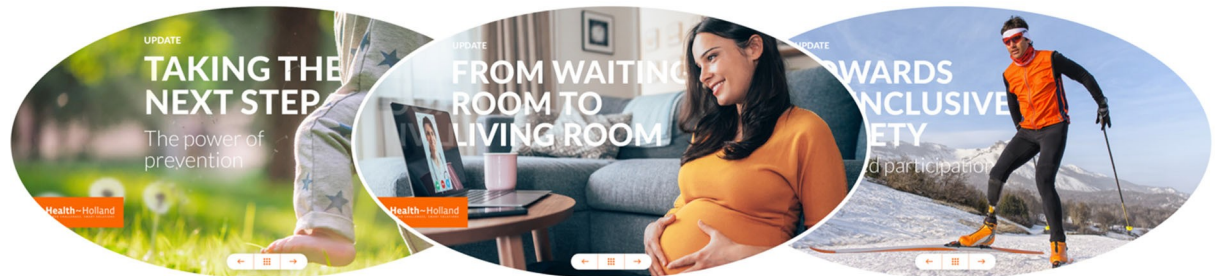
Dit jaar is de website van LifeSciences@Work (LS@W) geconfigureerd naar het CMS-systeem Drupal om niet alleen de werkzaamheid en veiligheid van de website te kunnen blijven garanderen, maar ook om de gebruiksvriendelijkheid en vindbaarheid van de website te optimaliseren. Om een duidelijke link met Health~Holland te maken, heeft de LS@W website, net als de GROZ website, dezelfde look en feel gekregen als de Health~Holland website.

Afb. 5: V.l.n.r. de websites van Health~Holland, GROZ en LS@W.

Health~Holland Update

In 2021 zijn drie Updates gepubliceerd. In deze reeks staan de missies van het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg centraal. Door middel van interviews, quotes en nieuwsartikelen komen de verschillende aspecten van het Missiegedreven topsectoren – en innovatiebeleid en de missies aan bod.

Afb. 6: Drie online magazines, waarin missie I, missie II en missie III centraal staan.

Year in Preview 2022

Dit jaar is er ook een Year in Preview opgesteld met een terugblik op de successen van 2021 en een vooruitblik op de ontwikkelingen en activiteiten in de LSH-sector in 2022, met het oog op de centrale missie van het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg.

Afb. 7: Year in Preview 2022.

Twitter

Het aantal volgers is licht gestegen naar meer dan 2500. Elke maand ligt de gemiddelde paginaweergaven boven de 15.000. Het afgelopen jaar zijn we gemiddeld 51 keer benoemd in berichten van andere organisaties/bedrijven.

LinkedIn

Het aantal volgers is het afgelopen jaar gestegen van 2150 naar meer dan 3000. Elke maand ligt de gemiddelde paginaweergaven boven de 20.000. Het afgelopen jaar zijn er gemiddeld 27 LinkedIn berichten per maand opgesteld.

Toekomstbeelden 2030

Om vanuit het missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid te werken aan de toekomst is het belangrijk om een helder en gedeeld beeld te hebben van die gewenste toekomst. Daarom ontwikkelen experts van de gezondheid en zorg-coalitiepartners gezamenlijk op geleide van de VWS-missies en de Kennis- en Innovatieagenda 2020-2023 Gezondheid & Zorg toekomstbeelden die schetsen hoe gezondheid en zorg er in Nederland uitzien anno 2030. Dit digitaal boekje laat een draftversie van deze toekomstbeelden zien. Met deze toekomstbeelden zijn we met publieke en private partners in gesprek en aan de slag, om met gerichte en samenhangende activiteiten, output en outcome uiteindelijk maatschappelijke en economische impact te realiseren tussen nu en 2040. Een toekomstbeeld en de aan de hand hiervan te realiseren impact pathways (activiteitenplannen) voor elke missie zullen zichtbaar maken wat er moet gebeuren om de in de missies verwoorde impact te behalen, met de in kind en cash inzet van de *quadruple helix*-coalitiepartners van het bijbehorende Kennis- en Innovatieconvenant.

Afb. 8: Toekomstbeelden 2030 voor het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg.

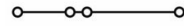
Positioning Argumentation Guide voor de Nederlandse LSH-sector

Het is belangrijk om een consistent verhaal te hebben dat flexibel kan worden aangepast voor internationale gesprekspartners. Health~Holland en Invest in Holland hebben daarom samen de nieuwe propositie 'Europe's Connected Life Sciences & Health Metropolis' ontwikkeld. Deze propositie heeft de United Nations Investment Promotion Award gewonnen.

Om stakeholders te helpen bij het vertellen van dit verhaal rondom 'Europe's Connected Life Sciences & Health Metropolis', is besloten om een Positioning Argumentation Guide te maken. Een handboek dat geraadpleegd kan worden voor het toepassen van de positionering, om te reageren op vragen hierover, of ter inspiratie. De Positioning Argumentation Guide wordt ondersteund met visueel materiaal zoals infographics (de Tube-maps) en de video 'Welcome to Europe's Connected LSH Metropolis'.

Europe's connected Life Sciences & Health metropolis

Afb. 9: Positioning Argumentation Guide 'Europe's Connected Life Sciences Metropolis' en de bijhorende Tube-map.

Lancering Hoofdzaken

Op 30 september lanceerden de Hersenstichting, MIND en ZonMw het Manifest Hoofdzaken in aanwezigheid van Hare Majesteit Koningin Máxima. In dit Manifest pleiten zij voor het opzetten van een nationaal kennis- en innovatieprogramma voor hersen- en/of psychische gezondheid. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met NWO en Topsector Life Sciences & Health (Health~Holland). Hare Majesteit Koningin Máxima ontving het Manifest tijdens de plenaire opening. Vervolgens ging ze in gesprek met verschillende belanghebbenden/stakeholders, waaronder Prof. Dr. Nico van Meeteren, algemeen directeur van Health~Holland.

Afb. 10. Hare Majesteit Koningin Máxima in gesprek met Prof. Dr. Nico van Meeteren tijdens de lancering van het Manifest Hoofdzaken.

Evenementen en netwerkactiviteiten

Ondanks COVID-19 heeft Topsector LSH onder de vlag van Health~Holland vele evenementen en netwerkactiviteiten georganiseerd en gesponsord om zoveel mogelijk stakeholders te betrekken bij het maken van stappen in de LSH-sector. In 2021 zijn in totaal 65 netwerkactiviteiten financieel ondersteund door Health~Holland via de Netwerkactiviteiten Regeling. Naast financiële ondersteuning biedt Health~Holland ook inhoudelijk advies. Nauwe samenwerking vindt plaats met partners als HollandBIO, MedtechPartners, Task Force Health Care, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en ZonMw.

Health~Holland heeft een grote zichtbaarheid op verscheidene jaarlijks terugkerende evenementen, zoals Innovation for Health, Global Investor Forum, Health Valley Event, Mobile Healthcare, MEDICA, World of Health Care, BIO Europe (spring) en de LSH-PPS dag.

LSH-PPS dag

De LSH-PPS dag vond voor het eerst dit jaar niet live plaats. In plaats daarvan kwamen de sprekers samen in de Prodentfabriek in Amersfoort en volgden de 350 deelnemers de LSH PPS dag via de digitale weg. Onderzoekers, ondernemers, kennisinstellingen en vertegenwoordigers van patiënten kwamen online samen om de mogelijkheden rondom publiek-private samenwerking te leren kennen. Deelnemers zochten onderling verbinding en er werd uiteindelijk flink genetwerkt op het online platform.

Afb. 11: LSH-PPS dag. In deze sessie gaan Nico van Meeteren (Health~Holland) en de trekkers van missie II en III: Hans Rietman (Universiteit Twente), Roland Friele (NIVEL), Madelon Kroneman (NIVEL) in gesprek over de toekomst van Gezondheid & Zorg.

VIII. Human Capital Agenda LSH

Inleiding

2021 was een bewogen jaar voor de Human Capital Agenda. Mede dankzij de coronacrisis en de daarna weer aantrekkende economie, is het belang van voldoende professionals met de juiste competenties nóg duidelijker geworden. De coalitie van het Maatschappelijk Thema Gezondheid en Zorg heeft met de Topsector LSH in de functie van “coördinator van de uitvoering” dan ook grote stappen gezet dit jaar.

Transitieagenda Human Capital

Om de ‘+5, -30’ in 2040 te behalen, moeten alle huidige en toekomstige professionals in de gezondheid, welzijn, zorg en life sciences in transitie. De Transitieagenda Human Capital van het Maatschappelijk Thema Gezondheid en Zorg omschrijft hoe deze transitie eruitziet: waar willen we naartoe in 2030? Hoe gaan we daarnaartoe? Welke initiatieven lopen al? En wat hebben we nog nodig?

Plan voor een plan

Na een klemmend maatschappelijk appèl vanuit de Patiëntenfederatie Nederland, de Samenwerkende Gezondheidsfondsen, Nederland Zorgt Voor Elkaar en NZA-RvB-voorzitter Marian Kaljouw eind 2020, zijn begin 2021 verschillende gremia binnen het onderwijs en de opleidingen in de gezondheid, welzijn, zorg en sport samengekomen in een initiatiefgroep. Deze groep, bestaande uit vertegenwoordigers van de MBO Raad, VH, NFU, 4TU en NRTO zijn gestart met een eerste plan richting een finale transitieagenda. Dit ‘plan voor een plan’ beschrijft welke stappen en partijen nodig zijn om uiteindelijk de Transitieagenda Human Capital op te stellen en is begin juni goedgekeurd ter uitvoering door de bestuurders van de betrokken partijen.

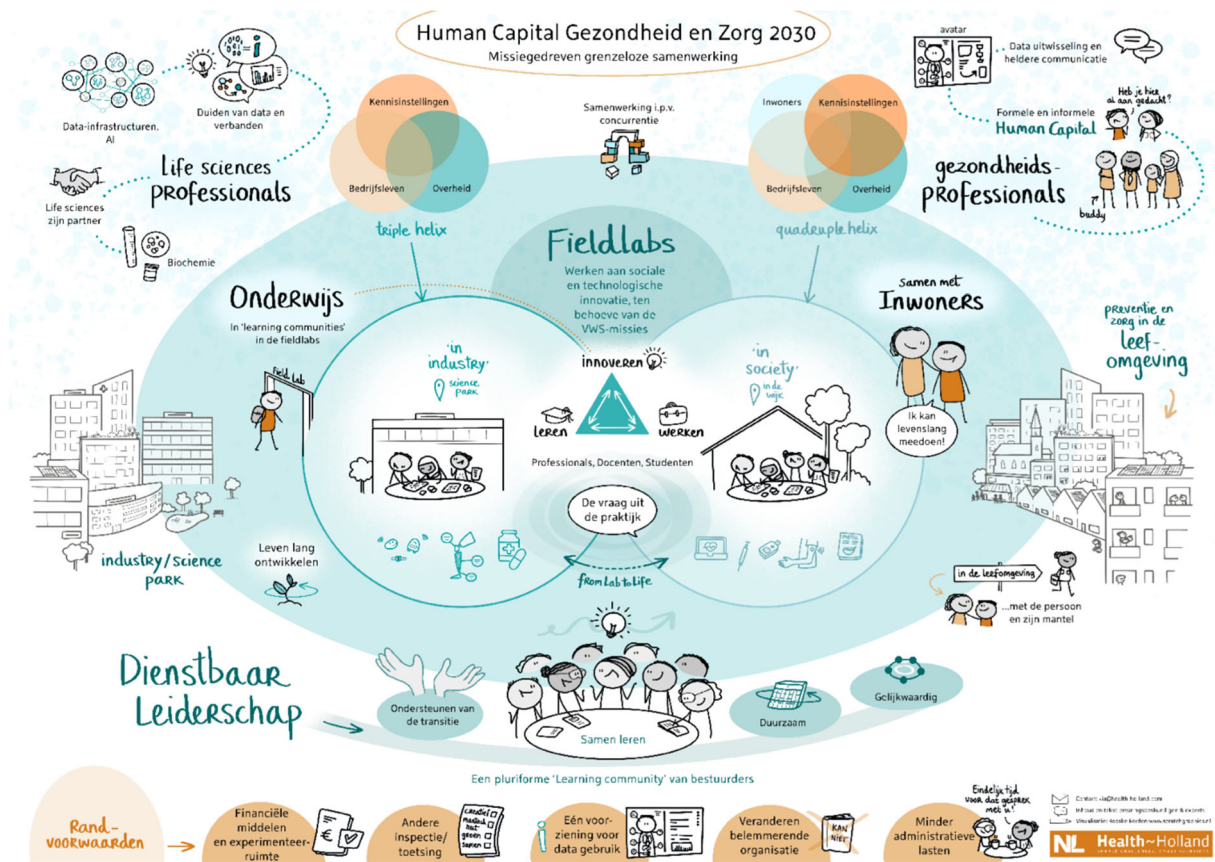
Initiatiefgroepen

In navolging van de initiatiefgroep ‘Onderwijs Gezondheid, Welzijn en Zorg’ zijn in juni ook de andere twee initiatiefgroepen gestart. In samenwerking met de Federatie voor Gezondheid is de initiatiefgroep ‘Beroepsgroepen en -verenigingen Gezondheid, Welzijn en Zorg’ samengesteld en gestart. Ook de initiatiefgroep ‘Life Sciences’ is samengesteld (in samenwerking met Stichting DAS) en gestart. De aangesloten organisaties en de leden van de initiatiefgroepen zijn terug te vinden in de Transitieagenda Human Capital (pagina 7).

Sinds juni kwam elke initiatiefgroep eens per twee weken bij elkaar om samen de Transitieagenda op te stellen. Hierbij zijn onder andere de gezamenlijke visie, open pledge, massa van de achterban, implementatie van de missies, lopende initiatieven, gewenste en noodzakelijke randvoorwaarden en verzoek aan Themateam, overheid en bestuurders geformuleerd. Daarnaast vond in september een bestuurlijk overleg plaats waarin de bestuurders hun feedback en appreciatie verleenden,

Toekomstbeeld

Een belangrijk onderdeel van de Transitieagenda is de gezamenlijk visie van leren, werken en innoveren in 2030. Hiertoe is in het najaar een Toekomstbeeld 2030 ontwikkeld met inhoudelijke input van de initiatiefgroepleden.

Afb. 12. Toekomstbeeld 'Human Capital Gezondheid en Zorg 2030'.

Themateam

Op 19 november heeft het Themateam van het Maatschappelijk Thema Gezondheid & Zorg de Transitieagenda Human Capital besproken. Ook zij hebben hun feedback en appreciatie gegeven: "Brede complimenten voor realisatie agenda, breedheid betrokkenen, betrokkenheid bedrijfsleven en oog voor de rol van informele zorgverleners." De leden van het Kernteam en Themateam en de bestuurders van de aangesloten partijen hebben hierna hun laatste feedback kunnen aanleveren voor de finale versie, gereed begin 2022.

Human Capital Coördinatoren en Roadmap

Eens in de vier weken komen alle Human Capital Coördinatoren van de verschillende topsectoren samen om gezamenlijk en cross-sectoraal aan oplossingen voor maatschappelijk vraagstukken met betrekken tot de arbeidsmarkt te werken. Hierin wordt gewerkt aan de uitvoering van de Roadmap Human Capital Topsectoren 2020-2023. De roadmap zet in op een toekomstbestendige en toekomstbehoudende arbeidsmarkt door te investeren in het ontwikkelen en opschalen van succesvolle innovatie-ecosystemen, de zogenoemde *learning communities*, waardoor kennis sneller circuleert, scholing effectiever wordt, en een grote(re) groep huidige en toekomstige werknemers bereikt wordt met laagdrempeliger en aantrekkelijker scholing. De roadmap stelt zich ten doel eind 2023 100 *learning communities* te hebben ontwikkeld. Om dit te bereiken worden langs drie actielijnen activiteiten uitgevoerd.

Actielijn 1: impact vergroten

De actielijn impact vergroten richt zich direct op de ontwikkeling van nieuwe *learning communities* of het ondersteunen van bestaande samenwerkingen (bv. *Living Labs*, CoE, *Fieldlabs*) tot een *Learning Community*. Halverwege 2021 zijn er verdeeld over de verschillende topsectoren grofweg, 30 nieuwe *learning communities* opgezet en zitten er nog tientallen in de pijplijn.

Actielijn 2: kennis ontwikkelen en verspreiden

Onder de actielijn kennis ontwikkelen en verspreiden wordt gewerkt aan randvoorwaarden voor het succesvol ontwikkelen van *learning communities*. Om het team van experts en *learning communities* in de eerste actielijn te faciliteren is een actiescan ontwikkeld. De actiescan is een instrument om de dialoog rondom de verbinding leren-werken-innoveren te verdiepen en te verbreden, gericht op de drie verbindingen: leren en werken, leren en innoveren, werken en innoveren. In samenwerking met Regieorgaan SIA wordt gewerkt aan het onderzoeksprogramma *learning communities*, waarin inmiddels een zestal onderzoeksprojecten lopen en een nieuwe call is opengesteld.

Actielijn 3: mobiliseren en versnellen

HCA Topsectoren ziet het als haar taak om het belang van Human Capital politiek en bestuurlijk te agenderen en te prioriteren om hiermee te zorgen voor de verankering van Human Capital in beleid en structurele investering. Hiervoor hebben zij in 2021 het position paper 'Sneller innoveren met ecosystemen voor leren, werken en innoveren in elke regio' ontwikkeld en aangeboden aan Kamerleden en de 2e formateur mevr. Hamer. De communicatie wordt ondersteund door een nieuwe in 2021 opgestelde communicatiestrategie, een nieuwe website (www.humancapitaltopsectoren.nl) en een social media strategie, hiervoor wordt samengewerkt met de communicatieteams van de verschillende topsectoren en NWO/SIA.

Nationale AI-Zorg cursus

In samenwerking met de Nederlandse AI Coalitie (NL AIC) is de Nationale AI-Zorg cursus gelanceerd. Deze gratis cursus richt zich specifiek op AI in de zorg en biedt de zorgverlener meer inzicht in wat Artificiële Intelligentie (AI) kan betekenen in hun dagelijks werk. De Nationale AI-Zorg cursus is Nederlandstalig en bestaat uit 13 korte modules van 6 tot 15 minuten en bestaan uit een afwisseling van lesstof, video's en interactieve elementen. Na het voltooien van deze cursus heeft de deelnemer een goed beeld van hoe AI in de zorg kan worden toegepast en wat de eventuele gevolgen zijn voor het werk. Daarnaast de ingediende NGF-voorstellen ten behoeve van de randvoorwaarde Human Capital: "Digitaliseringsimpuls NL", "Impuls open leermiddelen" en "De LLO-Katalysator".

IX. Financieel overzicht

Inmiddels zijn de jaarcijfers over 2021 vastgesteld en werd het jaar met een positief exploitatieresultaat afgesloten, hetgeen aan de reserves zal worden toegevoegd.

De gerealiseerde operationele kosten blijven binnen budget, ondanks dat niet alle financiële consequenties van de Covid-19 crisis vooraf waren te voorzien. De inzet van PPS toeslag is in het jaar 2021 wederom verbeterd ten opzichte van 2020.

LSH heeft, afgezien van de te verdelen subsidiebedragen, een groeiende, maar nog steeds bescheiden begroting voor 2022, waarbij aan de kostenkant voldoende flexibiliteit is ingebouwd om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen. Per saldo resteert een positief resultaat.

X. Risico's en risicomanagement

Risicomanagement en de toepassing van controleprocedures zijn geïntegreerd en ingebed in de dagelijkse operatie en toezichthoudende structuur van Topsector LSH. Het bestuur van Topsector LSH erkent dat de interne controle en administratieve organisatie belangrijke componenten zijn, die de stichting in staat stellen om de operationele en financiële doelstellingen te bereiken. Het bestuur ondersteunt een proactieve benadering van risicobeheer met het besef dat het managen van deze risico's een wezenlijk onderdeel van de organisatie vormt.

Op basis van risicobeoordelingen is een vijftal risicogebieden geïdentificeerd. De organisatie is zich bewust van deze risico's. Dit stelt de stichting in staat de kans te verminderen dat risicovolle gebeurtenissen zich voordoen en om maatregelen te nemen, zodat de impact van deze risico's kunnen worden beheerst en verminderd.

De risicogebieden zijn:

- Een onjuiste inzet/aanwending van de ontvangen PPS-toeslag;
- Dat niet alle partners voldoende bekend zijn met de subsidiespelregels van de PPS-regeling en daarmee mogelijk kosten declareren die volgens de regeling niet subsidiabel zijn;
- Fraude en corruptierisico's;
- Impact COVID-19 op de organisatie en haar medewerkers, leveranciers en partners;
- Negatieve rente.

In 2021 heeft de subsidiegever EZK via haar uitvoeringsorganisatie RVO, diverse steekproeven uitgevoerd om de juiste inzet steekproefsgewijs vast te stellen. De uitkomsten van deze steekproeven tonen aan dat de zaken goed op orde zijn. Een andere beheersmaatregel die ervoor zorgt om de risico's met betrekking tot de inzet te mitigeren is de aanwezigheid van de evaluatiecommissie, al dan niet ondersteund door externe expertreferenten, die het bestuur adviseert over het gehele programma en de ingediende projectvoorstellen. In de evaluatie van de voorstellen wordt, zo is uit de steekproeven gebleken, afdoende rekening gehouden met de voorwaarden van de regeling als gevolg waarvan het risico op daadwerkelijke onjuiste inzet sterk wordt verkleind.

Een belangrijke beheersmaatregel die ervoor zorgt dat partners bekend zijn met de subsidiespelregels van de PPS-regeling is vooral de inhoud van de toekenning waarin nadrukkelijk wordt aangegeven dat de subsidievoorwaarden van het Kaderbesluit nationale EZK-subsidies integraal van toepassing zijn. Tevens dient er door de partners aan het einde van de aanwendingsperiode verantwoording afgelegd te worden aan Topsector LSH door middel van een controleverklaring afgegeven door een accountant. Hiertoe is door TKI-LSH een controleprotocol opgesteld dat onderdeel uitmaakt van de toekenning. Aanvullend daarop dient vermeld te worden dat er vaak met relatief grote partners met een grote bekendheid met de subsidievoorwaarden van onder andere het Kaderbesluit nationale EZK-subsidies. In 2020 heeft in dit kader overleg plaatsgevonden met een partner, waarbij de omvang van PPS-toeslag groot is, inzake de wijze van verantwoording van het door deze partner aangewende PPS-toeslag. Om risico's van onjuiste aanwending te mitigeren is besloten om de eerste rapportage die is ontvangen van deze partner voor te leggen aan de subsidiegever en uitvoeringsorganisatie middels een deelvaststelling. Op dit moment zijn wij in afwachting van hun reactie daarop.

Het bestuur is verantwoordelijk voor systemen van interne risicobeheersing en controle en voor het beoordelen van hun operationele effectiviteit. De interne risicobeheersings- en controlesystemen zijn ontworpen om significante risico's te identificeren en om te helpen bij het beheer van deze risico's. De kans op fraude en corruptierisico's is daarmee laag.

De accountant merkt op dat tijdens de balanscontrole 2021 er geen onjuiste of onterechte betalingen, fraude of andere illegale handelingen aan het licht zijn gebracht. Toch kunnen, vanwege hun inherente beperking, de controlesystemen niet alle onjuistheden, onnauwkeurigheden, fouten, fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving detecteren, noch kunnen zij zekerheid bieden met betrekking tot het bereiken van de doelstellingen.

XI. Vooruitblik 2022

Het jaar 2021 is ondanks de beperkte gevolgen van Covid-19 voor de bedrijfsvoering normaal verlopen. Op het moment van schrijven van deze rapportage (april 2022) lijkt de coronapandemie definitief achter ons te liggen, alhoewel vanuit China inmiddels weer verontrustende berichten komen. De Nederlandse samenleving wordt inmiddels met een oorlog in Europa geconfronteerd, waarvan moeilijk in aan te geven wat het effect daarvan zullen zijn.

Health-Holland zal gestaag blijven groeien in lijn met de toegenomen activiteiten en ondanks haar relatief beperkte omvang naar veel impact blijven streven, passend bij de ambitieuze missies zoals in 2019 door VWS opgesteld en door het Kabinet geaccordeerd.

Tot slot dank ik de collega's van Health-Holland niet alleen voor hun bijdrage aan deze rapportage, maar specifiek voor hun enorme inzet waardoor al hetgeen hierboven beschreven, mogelijk is gemaakt.

Begroting 2022

De samenvatting van de begroting 2022 kan als volgt worden weergegeven:

	€
<u>Baten</u>	
Projectbaten	73.832.500
Overige baten	<u>15.000</u>
Totaal baten	<u>73.847.500</u>
<u>Lasten</u>	
Directe projectkosten	<u>60.200.000</u>
Operationele kosten	
- Personeelskosten	2.051.930
- Huisvestingskosten	130.183
- Congressen en seminars, accommodatie- en reiskosten	75.000
- Pr en communicatie	125.000
- Zorginnovatie.nl	15.000
- Life Sciences@Work programma	100.000
- Consultancy en advies	470.000
- Topteam werkbudget	282.000
- Kantoorkosten	80.000
- Afschrijvingen	70.983
- Algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning	<u>87.000</u>
Totaal operationele kosten	<u>3.487.096</u>
Totaal lasten	<u>63.687.096</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	10.160.404
Saldo financiële baten en lasten -----	<u>210.404</u>
Saldo van baten en lasten	<u><u>9.950.000</u></u>
Bestemming saldo:	
- Continuïteitsreserve	0
- Bestemmingsfonds LifeSciences@work	-50.000
- Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2016	-977.000
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017	-4.023.000
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018	-3.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2019	-2.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2020	-11.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2021	-32.500.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2022	<u>63.500.000</u>
Totaal	<u><u>9.950.000</u></u>

Health~Holland
SHARED CHALLENGES, SMART SOLUTIONS

Jaarrekening TKI-LSH 2021

A. Balans na resultaatbestemming

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
- Materiële vaste activa	180.920	244.454
- Financiële vaste activa	<u>146.857.250</u>	<u>142.522.647</u>
Totaal vaste activa	<u>147.038.170</u>	<u>142.767.101</u>
Vlottende activa		
- Vorderingen	77.546	141.911
- Liquide middelen	<u>58.060.024</u>	<u>48.636.746</u>
Totaal vlottende activa	<u>58.137.570</u>	<u>48.778.657</u>
Totaal activa	<u>205.175.740</u>	<u>191.545.758</u>
PASSIVA		
Reserves en fondsen		
- Reserves	908.194	906.591
- Fondsen	<u>53.083.413</u>	<u>56.539.084</u>
Totaal reserves en fondsen	<u>53.991.607</u>	<u>57.445.675</u>
Schulden		
- Schulden op lange termijn	150.193.806	132.508.240
- Schulden op korte termijn	<u>90.327</u>	<u>1.591.843</u>
Totaal schulden	<u>151.184.133</u>	<u>134.100.083</u>
Totaal passiva	<u>205.175.740</u>	<u>191.545.758</u>

B. Staat van baten en lasten

	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
	€	€	€
BATEN			
Projectbaten	68.489.426	65.246.212	61.059.058
Overige baten	<u>36.531</u>	<u>81.500</u>	<u>104.552</u>
Totaal baten	<u>68.525.957</u>	<u>65.327.712</u>	<u>61.163.610</u>
LASTEN			
Directe projectkosten	<u>68.856.125</u>	<u>50.200.000</u>	<u>45.871.056</u>
Operationele kosten			
- Personeelskosten	1.932.180	2.082.956	1.590.263
- Huisvestingskosten	122.877	128.683	132.388
- Congressen, seminars, accommodatie- en reiskosten	61.900	75.000	41.736
- Pr en communicatie	157.207	175.000	194.888
- Life Sciences@Work programma	0	50.000	50.000
- Zorginnovatie.nl	15.000	0	13.000
- Consultancy en advies	389.812	700.250	392.946
- Kantoorkosten	81.503	100.000	75.908
- Afschrijvingen	72.698	72.123	71.021
- Algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning	<u>84.970</u>	<u>82.700</u>	<u>97.009</u>
Totaal operationele kosten	<u>2.918.147</u>	<u>3.466.712</u>	<u>2.659.159</u>
Totaal lasten	<u>71.774.272</u>	<u>53.666.712</u>	<u>48.530.215</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	-3.248.315	11.661.000	12.633.395
Saldo financiële baten en lasten	<u>-205.753</u>	<u>-161.000</u>	<u>-105.742</u>
Saldo van baten en lasten	<u><u>-3.454.068</u></u>	<u><u>11.500.000</u></u>	<u><u>12.527.653</u></u>

	<u>Realisatie</u> <u>2021</u>	<u>Begroting</u> <u>2021</u>	<u>Realisatie</u> <u>2020</u>
	€	€	€
<i>Bestemming saldo:</i>			
Toevoeging/onttrekking aan:			
- Continuïteitsreserve	1.603	0	89.488
- Bestemmingsreserve Innovatie stimulatie	0	0	0
- Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2014	0	0	0
- Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2015	-4.999.989	0	-3.133.792
- Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2016	-2.615.552	0	1.409.181
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017	3.083.414	0	-2.173.922
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018	2.707.247	-3.491.147	-8.454.608
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2019	-5.921.059	-11.921.925	-11.639.266
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2020	-36.267.993	-34.586.928	36.430.572
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2021	40.508.261	61.500.000	0
- Bestemmingsfonds Life Sciences@Work	<u>50.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal	<u><u>-3.454.068</u></u>	<u><u>11.500.000</u></u>	<u><u>12.527.653</u></u>

C. Kasstroomoverzicht

Het saldo van de liquide middelen per 31 december 2021 muteerde van € 48.636.746 naar € 58.060.024.

	2021		2020	
	€	€	€	€
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>				
Saldo van baten en lasten	-3.454.068		12.527.653	
Afschrijvingen	<u>72.698</u>		<u>71.021</u>	
		-3.381.370		12.598.674
Mutaties in werkkapitaal:				
- kortlopende vorderingen	64.365		-16.235	
- langlopende schulden	17.685.566		9.551.376	
- kortlopende schulden	<u>-601.516</u>		<u>77.989</u>	
Totaal mutaties in werkkapitaal		<u>17.148.415</u>		<u>9.613.130</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		13.767.045		22.211.804
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>				
Mutaties in materiële vaste activa		-9.164		-30.466
Mutaties in financiële vaste activa		<u>-4.334.603</u>		<u>-23.359.174</u>
Nettokasstroom		<u>9.423.278</u>		<u>-1.177.836</u>
Beginsaldo geldmiddelen		48.636.746		49.814.582
Eindsaldo geldmiddelen		<u>58.060.024</u>		<u>48.636.746</u>
Mutatie geldmiddelen		<u>9.423.278</u>		<u>-1.177.836</u>

D. Algemene toelichting

Activiteiten

Life Sciences & Health is een van de belangrijkste sectoren in de Nederlandse economie, en werd daarom benoemd tot topprioriteit van het ministerie van Economische Zaken. De Topsector heeft als doel bij te dragen aan het succes van de LSH-sector door krachten te bundelen en te verenigen. Stichting Life Sciences Health - TKI (hierna: LSH) heeft daarin een coördinerende en faciliterende rol voor de wetenschappelijke ontwikkeling en het innovatieveld waarin publieke en private partijen samen opereren. Allemaal met een duidelijke missie: vitale burgers in een gezonde economie. De stichting voert zelf geen wetenschappelijk onderzoek uit.

Vestigingsadres en inschrijving Handelsregister

LSH is gevestigd aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag en staat onder nummer 27380989 ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van LSH zich over verschillende zaken een oordeel vormt en schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Als het voor het inzicht noodzakelijk is, zijn de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

Algemene waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor organisaties zonder winststreven die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ640).

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Onder de verkrijgingsprijs wordt verstaan het bedrag dat te zijner tijd bij afwikkeling van de desbetreffende post zal worden ontvangen of betaald.

De volledige jaarrekening is in euro's opgesteld. Transacties uitgevoerd in een andere valuta dan euro worden omgerekend naar euro's tegen de wisselkoers dat op de transactiedatum van toepassing is.

Het boekjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december en is hierdoor gelijk aan het kalenderjaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, onder aftrek van afschrijvingen op basis van de verwachte economische levensduur. De gehanteerde afschrijvingspercentages bedragen: automatisering 20% en overige apparatuur en meubilair 20%. In het jaar van aanschaf wordt pro rata afgeschreven vanaf een bedrag van € 500.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Indien een voorziening voor oninbaarheid gevormd dient te worden, dan wordt dit in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit kas- en banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Schulden op lange termijn

De schulden op lange termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde en hebben een looptijd langer dan een jaar.

Schulden op korte termijn

De schulden op korte termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde en hebben een looptijd korter dan een jaar.

Pensioenregeling medewerkers

De pensioenregeling is ondergebracht bij een verzekeraar (Zwitserleven). Een dekkingsgraad is derhalve niet van toepassing. Er is een collectieve premieverdeling tussen LSH en de medewerkers. Beiden dragen de helft van de premie bij. De uitvoeringsovereenkomst is ingegaan in augustus 2014 en liep tot 1 januari 2020. De overeenkomst is per 1 januari 2020 met vijf jaar verlengd en zal na deze periode wederom steeds met vijf jaar worden verlengd, indien de overeenkomst niet ten minste twee maanden voor afloop met aantekend schrijven is opgezegd.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Bij de bepaling van het resultaat zijn, voor zover niet anders vermeld, de aan het boekjaar toe te rekenen baten en lasten opgenomen.

Projectbaten

LSH beoordeelt bij transacties of en in hoeverre bedragen voor derden ontvangen worden. Daarbij worden alle relevante feiten en omstandigheden in aanmerking genomen. Bedragen die LSH voor eigen rekening ontvangt, worden als opbrengst verantwoord.

In dit kader wordt onder eigen rekening verstaan dat LSH bedragen ontvangt voor eigen rekening indien zij belangrijke rechten op economische voordelen en belangrijke risico's heeft met betrekking tot de geleverde goederen of diensten. Ten aanzien van de ontvangen gelden vanuit de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, hanteert LSH het uitgangspunt dat zij de verantwoordelijkheid draagt voor de ontvangen subsidie en daarmee ook het risico draagt. Als gevolg van dit uitgangspunt wordt de volledige PPS-toeslag en de overige subsidies van RVO over een jaar als bate verantwoord.

Wanneer LSH zelf de subsidie realiseert, worden de baten genomen zodra er een redelijke mate van zekerheid is dat de rechtspersoon aan de gestelde subsidievoorwaarden heeft voldaan en de subsidie derhalve daadwerkelijk verkregen zal worden.

Overige baten

De overige baten worden opgenomen op het moment dat er een betrouwbare schatting van de opbrengst kan worden gemaakt.

Projectkosten

Projecttoekenningen worden ten laste van het boekjaar gebracht waarin het besluit tot toekenning schriftelijk is medegedeeld en er een in rechte afdwingbare verplichting ontstaat, ongeacht in welk boekjaar een projectbetaling wordt gedaan. De betaling van de verplichting geschiedt in overeenstemming met de in de overeenkomst opgenomen voorwaarden. In het geval dat de werkelijke kosten lager uitvallen dan de overeengekomen vergoeding, wordt het verschil verantwoord in het verslagjaar waarin dit is ontstaan, veelal bij afronding van de activiteit/het onderzoek dan wel bij de oplevering van de (eind)rapportage.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan de werknemers.

Afschrijvingen

De materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming in vijf jaar afgeschreven.

Rentebaten en rentelasten

De rentebaten die zijn opgenomen onder de financiële baten en lasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode en geeft inzicht in de geldmiddelen die gedurende het boekjaar beschikbaar zijn gekomen en in het financieren van de bestedingen in hetzelfde boekjaar. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven materiële vaste activa is opgenomen onder de investeringsactiviteiten.

E. Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

	<u>Auto- matisering</u>	<u>Overige apparatuur en meubilair</u>	<u>Totaal</u>
	€	€	€
Boekwaarden per 1 januari 2021	53.812	190.642	244.454
Mutaties 2021:			
- investeringen	9.164	0	9.164
- afschrijvingen	<u>-17.096</u>	<u>-55.602</u>	<u>-72.698</u>
Boekwaarden per 31 december 2021	<u>45.880</u>	<u>135.040</u>	<u>180.920</u>
Aanschafwaarden	103.423	282.314	385.737
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-57.543</u>	<u>-147.274</u>	<u>-204.817</u>
Boekwaarden per 31 december 2021	<u>45.880</u>	<u>135.040</u>	<u>180.920</u>

De investeringen in 2021 betreffen voornamelijk de aanschaf van computers ten behoeve van nieuwe medewerkers.

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
<u>Financiële vaste activa</u>		
- Nog te ontvangen subsidies		
TKI-toeslag 2014	0	1.165.985
TKI-toeslag 2015	2.794.100	2.794.100
TKI-toeslag 2016	7.410.069	8.567.082
PPS-toeslag 2017	10.129.753	14.840.802
PPS-toeslag 2018	14.383.655	25.878.910
PPS-toeslag 2019	26.414.542	42.264.542
PPS-toeslag 2020	32.584.222	46.984.222
PPS-toeslag 2021	53.137.955	0
PPS-projecttoeslag 2017	2.954	7.004
TKI MIT 2020	<u>0</u>	<u>20.000</u>
Totaal nog te ontvangen subsidies	<u>146.857.250</u>	<u>142.522.647</u>

Het totaal van de nog te ontvangen subsidies per balansdatum bedraagt € 146.857.250. Met de subsidiegever is een liquiditeitsschema overeengekomen, zodat de bedragen tijdig beschikbaar worden gesteld om ingezet te worden voor de Topsector LSH.

Vorderingen

Vooruitbetaalde bedragen	49.125	30.002
Waarborgsom	27.537	27.537
Debiteuren	248	0
Rente	0	25
Overige vorderingen	<u>636</u>	<u>84.347</u>
Totaal vorderingen	<u>77.546</u>	<u>141.911</u>

Alle debiteurenvorderingen worden na een individuele beoordeling als volwaardig beschouwd. Een voorziening voor oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht.

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
<u>Liquide middelen</u>		
Betaalrekeningen	50.533.628	41.110.375
Vermogensspaarrekening	6.526.393	6.526.368
Zakelijk Kwartaal Deposito Plus rekening	<u>1.000.003</u>	<u>1.000.003</u>
Totaal liquide middelen	<u><u>58.060.024</u></u>	<u><u>48.636.746</u></u>

De liquide middelen bestaan uit bankrekeningen bij ABN AMRO. Alle geldmiddelen zijn direct opeisbaar.

Tot 1 juli 2021 bedroeg de rente maximaal 0,50% negatief voor het cumulatieve saldo op alle rekeningen boven € 500.000. Vanaf 1 juli bedroeg de rente 0,50% negatief vanaf het cumulatieve saldo boven € 150.000 op alle rekeningen. Per 1 januari 2022 geldt er een negatieve rente van 0,50% over het cumulatieve saldo van alle rekeningen boven € 100.000.

Reserves en fondsen

Reserves	908.194	906.591
Fondsen	<u>53.083.413</u>	<u>56.539.084</u>
Totaal reserves en fondsen	<u><u>53.991.607</u></u>	<u><u>57.445.675</u></u>

Bestemming saldo

Van het saldo van baten en lasten is € 1.603 toegevoegd aan de reserves. Daarnaast is er € 3.455.671 onttrokken aan de diverse bestemmingsfondsen.

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
<i>Continuïteitsreserve</i>		
Stand per 1 januari	799.584	710.096
Mutatie boekjaar	<u>1.603</u>	<u>89.488</u>
Stand per 31 december	<u><u>801.187</u></u>	<u><u>799.584</u></u>

De continuïteitsreserve staat ter vrije beschikking van het bestuur. De reserve wordt gebruikt ter dekking van de operationele kosten en voor het opvangen van eventuele tegenvallers.

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
<i>Bestemmingsreserve Innovatie stimulatie</i>		
Stand per 1 januari	107.007	107.007
Mutatie boekjaar	<u>0</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	<u><u>107.007</u></u>	<u><u>107.007</u></u>

De bestemmingsreserve Innovatie stimulatie is ten behoeve van het stimuleren van innovaties, op het gebied van Biotech en zorg, door start-ups. Het staat ter vrije beschikking van het bestuur.

Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2014

Stand per 1 januari	0	0
Mutaties boekjaar	0	-226.808
Mutatie herallocatie projecten	0	226.808
Totaal mutatie boekjaar	<u>0</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	<u><u>0</u></u>	<u><u>0</u></u>

Het bestemmingsfonds TKI-toeslag 2014 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de TKI-toeslag 2014. Van de totaal beschikbare TKI-toeslag 2014 van € 10.353.200 is reeds € 9.835.540 beschikt en € 517.660 aangewend voor programmaondersteunende activiteiten. Hierdoor is de volledige TKI-toeslag 2014 beschikt.

Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2015

Stand per 1 januari	4.999.989	8.133.781
Mutaties boekjaar	57.239	-247.247
Mutatie herallocatie projecten	-5.057.228	-2.886.545
Totaal mutatie boekjaar	<u>-4.999.989</u>	<u>-3.133.792</u>
Stand per 31 december	<u><u>0</u></u>	<u><u>4.999.989</u></u>

Het bestemmingsfonds TKI-toeslag 2015 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de TKI-toeslag 2015. Van de totaal beschikbare TKI-toeslag 2015 van € 28.281.979 is reeds € 27.921.877 beschikt en € 360.102 aangewend voor programmaondersteunende activiteiten. Hierdoor is de volledige TKI-toeslag 2015 beschikt.

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2016</i>		
Stand per 1 januari	4.091.984	2.682.803
Mutaties boekjaar	1.875.803	583.847
Mutatie herallocatie projecten	-4.491.355	825.334
Totaal mutatie boekjaar	<u>-2.615.552</u>	<u>1.409.181</u>
Stand per 31 december	<u>1.476.432</u>	<u>4.091.984</u>

Het bestemmingsfonds TKI-toeslag 2016 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de TKI-toeslag 2016. Van de totaal beschikbare TKI-toeslag 2016 van € 30.184.080 is reeds € 28.707.648 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 22 juni 2022 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017

Stand per 1 januari	99.259	2.273.181
Mutaties boekjaar	-3.076.579	-7.910.901
Mutatie herallocatie projecten	6.159.993	5.736.979
Totaal mutatie boekjaar	<u>3.083.414</u>	<u>-2.173.922</u>
Stand per 31 december	<u>3.182.673</u>	<u>99.259</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2017. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2017 van € 37.826.844 is reeds € 34.644.171 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 1 maart 2023 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018

Stand per 1 januari	935.424	9.390.032
Mutaties boekjaar	-1.880.779	-3.762.363
Mutatie herallocatie projecten	4.588.026	-4.692.245
Totaal mutatie boekjaar	<u>2.707.247</u>	<u>-8.454.608</u>
Stand per 31 december	<u>3.642.671</u>	<u>935.424</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2018. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2018 van € 59.728.910 is reeds € 56.086.239 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 12 mei 2024 lopen.

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2019</i>		
Stand per 1 januari	9.981.856	21.621.122
Mutaties boekjaar	-4.620.125	-12.428.934
Mutatie herallocatie projecten	-1.300.934	789.668
Totaal mutatie boekjaar	<u>-5.921.059</u>	<u>-11.639.266</u>
Stand per 31 december	<u><u>4.060.797</u></u>	<u><u>9.981.856</u></u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2019 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2019. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2019 van € 62.402.042 is reeds € 58.341.244 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 15 april 2025 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2020

Stand per 1 januari	36.430.572	0
Beschikking PPS-toeslag 2020	0	58.109.222
Mutaties boekjaar	-36.369.490	-21.678.650
Mutatie herallocatie projecten	101.497	0
Totaal mutatie boekjaar	<u>-36.267.993</u>	<u>36.430.572</u>
Stand per 31 december	<u><u>162.579</u></u>	<u><u>36.430.572</u></u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2020 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2020. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2020 van € 58.109.222 is reeds € 57.946.643 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 21 december 2025 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2021

Stand per 1 januari	0	0
Beschikking PPS-toeslag 2021	65.200.455	0
Mutaties boekjaar	-24.692.194	0
Totaal mutatie boekjaar	<u>40.508.261</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	<u><u>40.508.261</u></u>	<u><u>0</u></u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2021 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2021. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2021 van € 65.200.455 is reeds € 24.692.194 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 22 december 2026 lopen.

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds Life Sciences@Work</i>		
Stand per 1 januari	0	0
Mutaties boekjaar	<u>50.000</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	<u>50.000</u>	<u>0</u>

Het bestemmingsfonds Life Sciences@Work programma betreft nog te beschikken middelen in het kader van het Life Sciences@Work programma. De te beschikken middelen zullen in 2022 volledig worden ingezet.

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
	€	€
<u>Schulden op lange termijn</u>		
<i>Nog te betalen projectverplichtingen</i>		
Nog te betalen bedragen TKI-toeslag 2014	0	130.000
Nog te betalen bedragen TKI-toeslag 2015	624.409	4.130.535
Nog te betalen bedragen TKI-toeslag 2016	5.712.991	10.152.037
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2017	13.216.293	21.574.160
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2018	25.525.505	35.291.065
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2019	38.471.395	44.581.626
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2020	44.557.651	16.634.808
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2021	22.079.653	0
Nog te betalen bedragen PPS-projecttoeslag 2017	<u>5.909</u>	<u>14.009</u>
Totaal schulden op lange termijn	<u>150.193.806</u>	<u>132.508.240</u>

Het totaal van de nog te betalen projectverplichtingen van € 150.193.806 bestaat uit € 68.434.227 aan kortlopende nog te betalen projectverplichtingen (2020; € 66.448.738) en € 81.759.580 aan langlopende nog te betalen projectverplichtingen (2020; € 66.059.503).

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
	€	€
<u>Schulden op korte termijn</u>		
Vooruitontvangen subsidie MIT 2021	0	180.000
Vooruitontvangen subsidie MIT 2022	180.000	0
Vooruitontvangen programmaondersteunende activiteiten:		
- 2019	0	41.182
- 2020	0	434.057
- 2021	57.620	0
Vooruitontvangen bedragen Gezondheidsfondsen	233.734	470.132
Crediteuren	145.047	123.715
Loonheffingen	67.724	60.899
Vakantiegeld	58.271	50.942
Nog te betalen rente	60.703	39.646
Vakantiedagen	35.171	27.460
Restitutie subsidie MIT 2021	30.000	0
Nog vrij te vallen huurkorting *	26.408	37.725
Omzetbelasting	0	17.544
Overige schulden en overlopende passiva	<u>95.649</u>	<u>108.541</u>
Totaal schulden op korte termijn	<u><u>990.327</u></u>	<u><u>1.591.843</u></u>

* Betreft een jaarlijkse huurkorting voor het kantoor op de Wilhelmina van Pruisenweg 104 van € 11.317 per jaar voor de periode 1 januari 2020 tot en met 30 april 2024.

De schulden voor vakantiegeld, loonheffingen en vakantiedagen namen in 2021 toe ten opzichte van 2020. Reden is dat er per eind 2021 meer personen in dienst waren dan per eind 2020.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Overzicht subsidies die nog benut zullen worden na balansdatum

TKI-toeslag 2016

Op 11 november 2016 is TKI-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2016' van € 18.217.220. Op 22 december 2016 is aanvullende TKI-toeslag verleend van € 11.966.860. Het totale subsidiebedrag bedraagt € 30.184.080. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 1 januari 2016 tot en met 22 juni 2022.

PPS-toeslag 2017

Op 23 maart 2017 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2017' van € 1.567.518. Op 29 mei 2017 is aanvullende PPS-toeslag verleend van € 18.569.310. Op 29 augustus 2017 is aanvullende PPS-toeslag verleend van € 17.690.016. Het totale subsidiebedrag bedraagt daarmee € 37.826.844. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 7 maart 2017 tot en met 1 maart 2023.

PPS-toeslag 2018

Op 10 oktober 2018 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2018' van € 29.390.684. Op 12 november 2018 is aanvullende PPS-toeslag verleend van € 30.338.226. Het totale subsidiebedrag bedraagt daarmee € 59.728.910. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 31 mei 2018 tot en met 12 mei 2024.

PPS-toeslag 2019

Op 2 september 2019 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2019' van € 32.321.703. Op 15 oktober 2019 is aanvullende PPS-toeslag verleend van € 30.080.339. Het totale subsidiebedrag bedraagt daarmee € 62.402.042. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 8 januari 2019 tot en met 15 april 2025.

PPS-toeslag 2020

Op 21 december 2020 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2020' van € 58.109.222. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 8 januari 2020 tot en met 21 juni 2026. .

PPS-toeslag 2021

Op 22 december 2021 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2021' van € 65.200.455. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 4 januari 2021 tot en met 22 december 2026.

TKI MIT 2022

Met de MIT-regeling stimuleert het ministerie van Economische Zaken mkb-ondernemers om binnen de Topsector samen te werken en te innoveren. Voor het programma 'Netwerk-activiteiten' is een subsidie toegekend van € 100.000 voor de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022. Voor het programma 'Inhuur Innovatiemakelaars' is eveneens een subsidie toegekend van € 100.000 voor de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

Overzicht subsidies die reeds volledig in de baten zijn opgenomen per balansdatum en die per balansdatum nog niet volledig door de subsidiegever zijn vastgesteld

Diverse subsidies zijn reeds volledig in de baten opgenomen, maar zijn nog niet door de desbetreffende subsidieverlener vastgesteld. Dit betreffen de volgende subsidies:

- TKI-toeslag 2015
- TKI-toeslag 2016
- PPS-toeslag 2017
- PPS-toeslag 2018
- PPS-toeslag 2019
- PPS-toeslag 2020
- PPS-toeslag 2021
- TKI MIT 2021
- Programmaondersteunende activiteiten (POA 2021)
- PPS-projecttoeslag 2017 LSHPT17001

Voorwaardelijke projecttoekenningen

Het bestuur van de stichting TKI-LSH heeft in de bestuursvergaderingen van 2021 totaal 24 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van € 17.062.602. Voor deze projecten geldt dat er nog geen schriftelijke bevestiging aan de ontvanger van de subsidie is gestuurd, zodanig dat er een in rechte afdwingbare verplichting of feitelijke verplichting ontstaat. Wel is er voor deze projecten reeds een voorwaardelijke projecttoekenning ontstaan. De toetsing of deze projecten ook aan de, door het bestuur bepaalde, inhoudelijke voorwaarden voldoen wordt in 2022 afgerond. De formele toekenningen zullen na positieve toetsing door middel van een schriftelijke toezegging aan de ontvanger van de subsidie in 2022 geformaliseerd worden, zodat er een onvoorwaardelijke projecttoekenning ontstaat. Er zal dan in 2022 een daadwerkelijke in rechte afdwingbare verplichting ontstaan. Op dat moment zal de projecttoekenning door LSH-TKI in zijn geheel ten laste van het boekjaar worden gebracht zoals ook in de grondslagen voor de resultaatbepaling staat vermeld.

Huurcontract

LSH heeft op 8 februari 2019 een huurcontract afgesloten met 'UBS Real Estate GmbH' voor het gebruik van 434 m² kantoorruimte en zes parkeerplaatsen aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag. De overeenkomst is gesloten voor een periode van vijf jaar en is ingaan per 1 mei 2019. Eigendom van het pand en de overeenkomst met LSH is vanaf 14 december 2020 overgenomen door 'EVI II Pruisenweg Cooperatief U.A.'. De huurprijs bedraagt per 1 mei 2021 € 92.140 op jaarbasis, exclusief servicekosten. De huurprijs wordt jaarlijks per 1 mei geïndexeerd op basis van de CPI.

De waarborgsom bedraagt drie maanden huur en servicekosten voor een totaal van € 27.537. Het huurcontract is een stilzwijgende overeenkomst, waarbij het contract bij einde contractperiode verlengd wordt voor een periode vijf jaar. LSH heeft de optie om het

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich verder geen bijzondere gebeurtenissen voorgedaan na de balansdatum van 31 december 2021.

F. Toelichting op de staat van baten en lasten

	<u>Realisatie</u> <u>2021</u>	<u>Begroting</u> <u>2021</u>	<u>Realisatie</u> <u>2020</u>
	€	€	€
BATEN			
<u>Projectbaten</u>			
PPS-toeslag 2020	0	0	58.109.222
PPS-toeslag 2021	65.200.455	61.500.000	0
TKI MIT 2020	0	0	200.000
TKI MIT 2021	150.000	200.000	0
Programmaondersteunende activiteiten:			
- 2020	0	0	2.699.836
- 2021	3.088.971	3.496.212	0
Life Sciences@Work programma	<u>50.000</u>	<u>50.000</u>	<u>50.000</u>
Totaal projectbaten	<u><u>68.489.426</u></u>	<u><u>65.246.212</u></u>	<u><u>61.059.058</u></u>
<u>Overige baten</u>	<u><u>36.531</u></u> *	<u><u>81.500</u></u>	<u><u>104.552</u></u>

De baten zijn hoger dan begroot. Voornaamste reden is dat de PPS-toeslag 2021 hoger is vastgesteld dan tijdens het opstellen van de begroting 2021 werd verwacht.

* De overige baten zijn voornamelijk lager dan begroot doordat in de begroting werd uitgegaan van een detachingsperiode van een Human Capital Coordinator voor 12 maanden. De uiteindelijke realisatie in 2021 betreft 3 maanden door uitdiensttreding van deze Human Capital Coordinator.

	<u>Realisatie 2021</u>	<u>Begroting 2021</u>	<u>Realisatie 2020</u>
	€	€	€
LASTEN			
<u>Directe projectkosten</u>			
TKI-toeslag 2014	0		226.808
TKI-toeslag 2015	-57.239		247.247
TKI-toeslag 2016	-1.875.803		-583.847
PPS-toeslag 2017	3.076.579	50.000.000	7.910.901
PPS-toeslag 2018	1.880.779		3.762.363
PPS-toeslag 2019	4.620.125		12.428.934
PPS-toeslag 2020	36.369.490		21.678.650
PPS-toeslag 2021	24.692.194		0
TKI MIT 2020	0		0
TKI MIT 2021	<u>150.000</u>	<u>200.000</u>	<u>0</u>
Totaal directe projectkosten	<u><u>68.856.125</u></u>	<u><u>50.200.000</u></u>	<u><u>45.871.056</u></u>
<u>Personeelskosten</u>			
Salarissen	1.212.916	1.373.300	991.393
Sociale lasten	200.092	71.100	167.373
Pensioen	<u>50.143</u>	<u>190.645</u>	<u>45.309</u>
Subtotaal	<u><u>1.463.151</u></u>	<u><u>1.635.045</u></u>	<u><u>1.204.075</u></u>
<i>Overige personeelskosten</i>			
Inhuur extern personeel *	341.428	368.611	311.310
Personele verzekeringen	58.245	29.300	28.833
Training en overige	<u>69.356</u>	<u>50.000</u>	<u>46.045</u>
Subtotaal	<u><u>469.029</u></u>	<u><u>447.911</u></u>	<u><u>386.188</u></u>
Totaal personeelskosten	<u><u>1.932.180</u></u>	<u><u>2.082.956</u></u>	<u><u>1.590.263</u></u>
<i>Gemiddeld aantal fte in loondienst</i>	<i>25,86</i>	<i>26,00</i>	<i>19,19</i>

* Bestaat in 2021 uit kosten van de operationeel directeur, community manager, valorisatie manager en de kosten voor de evaluatiecommissie .

De bezoldiging van de algemeen directeur/private secretaris en de operationeel directeur is conform de voorschriften op basis van de Wet normering topinkomens en wordt op de volgende pagina toegelicht.

WNT-verantwoording 2021 Stichting Life Sciences Health - TKI (LSH)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op LSH van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2021 voor LSH is € 209.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

<u>Naam</u>	<i>N. van Meeteren</i>	<i>E. Nagel</i>
<u>Functie 2021</u>	algemeen directeur	operationeel directeur
Aanvang en einde dienstvervulling in 2021	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband (gemiddeld fte) (Fictieve) dienstbetrekking	0,90 fte / 36 uur p/w ja, onbepaald	1 fte nee
<u>Bezoldiging 2021</u>	€	€
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	136.153	199.892
Beloning betaalbaar op termijn	<u>13.941</u>	<u>0</u>
Subtotaal	<u>150.094</u>	<u>199.892</u>
Individueel bezoldigingsmaximum 2021	188.100	209.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2021	<u>150.094</u>	<u>199.892</u>
Het bedrag van de overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

<u>Naam</u>	<i>N. van Meeteren</i>	<i>E. Nagel</i>
<u>Gegevens 2020</u>		
Aanvang en einde dienstvervulling in 2020	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband 2020 (fte) (Fictieve) dienstbetrekking	0,90 fte / 36 uur p/w ja, onbepaald	1 fte nee
<u>Bezoldiging 2020</u>		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 136.109	€ 198.240
Beloningen betaalbaar op termijn	<u>13.600</u>	<u>0</u>
Subtotaal	<u>149.709</u>	<u>198.240</u>
Individueel bezoldigingsmaximum 2020	<u>180.900</u>	<u>201.000</u>
Totaal bezoldiging 2020	<u>149.709</u>	<u>198.240</u>

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd.